သူးလေ
သတင်းစာစောင်

အတွဲ(၂)အမှတ်စဉ်(၄)

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၢ်–ကညီဒီကလုာ်ခၢဖှိၣ်ကရၢ

တီခိၣ်ရိၣ်မဲရဲၣ်ကျဲၤမၤဝဲတၢ်ပၢဆှၢရဲၣ်ကျဲၤကမျၢ်ဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤလိ

WELCOME TO KAW THOO LEI

ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး–ဗဟို၊ စည်းရုံးရေးနှင့်ပြန်ကြားရေးဌာန၊
ပညာပေးရေး နှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေးဌာနခွဲ မှ ထုတ်ဝေသည်။

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်

၁။ အယ်ဒီတာအာဘော်.......................................၂
၂။ ဒူးလေးလေးအော်လေ (ကဗျာ).......................................၂
၃။ ချစ်ဇနီးသို့ (ကဗျာ).......................................၂
၄။ မျိုးရိုး (ကဗျာ).......................................၂
၅။ ၆၂ နှစ်မြောက် ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ KIO နေ့ အထိမ်းအမှတ် အကြိုပွဲတော်အား အာဏာသိမ်း စစ်ကောင်စီ၏ လေကြောင်းတိုက် ခိုက်မှုကြောင့် အပြစ်မဲ့ အရပ်သားပြည်သူလူထုများ၊ အနုပညာရှင်များ သေဆုံးခဲ့ရမှုအပေါ် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ သဘောထား ထုတ်ပြန်ကြေငြာချက်.......................................၃
၆။ ချစ်သော ကော်သူးလေဆီသို့ (ကဗျာ).......................................၄
၇။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် သမိုင်းမော်ကွန်းထိုးရမည့် တော်လှန်ရေး ခရီးပန်းတိုင်.......................................၅
၈။ ကရင်အမျိုးသမီး ခေါင်းဆောင်မှု စွမ်းရည်.......................................၇
၉။ ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီး၏ နိုင်ငံရေးစစ်တမ်း.......................................၉
၁၀။ ကရင်လူငယ်များ တည်ဆောက်ရမည့် အမျိုးသားသွင်ပြင် လက္ခဏာ နှင့် နိုင်ငံရေးအသိစွမ်းရည်....................................... ၁၂
၁၁။ အမျိုးသားရေး (ကဗျာ)....................................... ၁၃
၁၂။ ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ခွၣ်တၣ်.......................................၁၄
၁၃။ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤတၢ်ပၢဟိၣ်ကဝီၤပူၤ ၂၀၂၂ နံၣ်လါအီးကထိဘၢၣ် တလါအကတိၢ်ပူၤ တၢ်ဒုးကစိၣ် ၁၆
၁၄။ တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးကမျၢ်တဂၤလၢ သုးမိၤစိရိၤအသုးဖိၣ်နၢ်မၤဆူးမၤဆါအီၤတဂၤအဂ့ၢ်.......................................၁၇
၁၅။ ကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ် သရၣ်ဒိၣ်လွဲဖီ လဲၤပူၤကွံာ်.......................................၁၈

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢလီၢ်ခၢၣ်သး
ရၤလီၤတၢ်ကစိၣ်ဖိးသဲစးပှဲၢ်ဒီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ

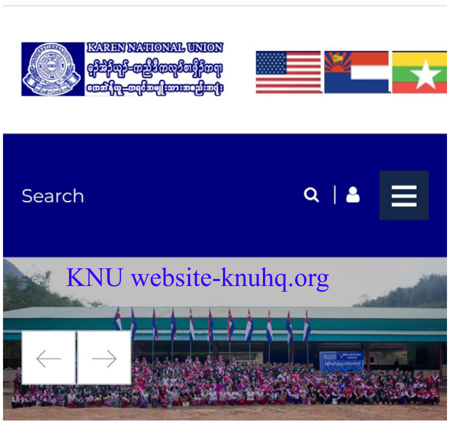

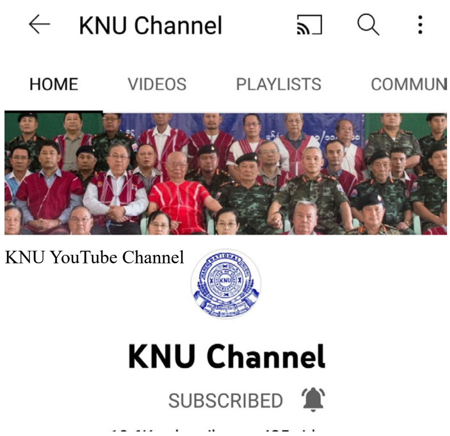

သုလ့ၤလံာ်တၢ်ကစိၣ်
တၢ်ထုးထီၣ်အီၤလၢ– ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် – ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ၊ တၢ်ကရၢကရိဒီးတၢ်ဘီးဘၣ်ရၤလီၤဝဲၤကျိၤ (လီၢ်ခၢၣ်သး)
တၢ်ထုးထီၣ်အီၤမုၢ်နံၤ – ၂၀၂၂ နံၣ်၊ လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ်၊ ထုးထီၣ်နီၣ်ဂံၢ် – ကတြူၢ် (၂) အဘ့ၣ် (၄)
တၢ်ဆဲးကျိး - Email: kawthooleidoi_2008@yahoo.com

ပှၤတဂၤလၢ်လၢ် မ့ၢ်အဲၣ်ဒိးဆှၢထီၣ်တၢ်ကွဲး ဆဲးကျိး ဘၣ်ဖဲ တၢ်ဆဲးကျိးလၢထးသ့ နၣ်လီၤ.

t,f'Dwm tm abmf

စစ်ကောင်စီ အာဏာသိမ်းထားတာ ၂ နှစ်နီးပါးရှိနေပြီဖြစ်ပါတယ်။ အာဏာထိန်းချုပ်မှု တည်ငြိမ်အောင်လုပ်ဆောင်ရမှာတော့တစ်နေ့တစ်ခြားပိုချဲ့ပြီး ဆိုးရွားလာနေတာကို တွေ့မြင်နေရပါတယ်။ ဒါဟာ စကစ ကိုတွန်းလှန်တိုက်ပွဲဝင်နေကြတဲ့အစုအဖွဲ့ရဲ့လှုပ်ရှားမှုတွေပြင်းထန်များပြားလာတယ်လို့ ယူဆလို့ရပါတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေကြောင့်ဘဲ စကစ ရဲ့ ကိုင်တွယ်ပုံတွေကကျင့်ဝတ်သိက္ခာ မရှိတော့တဲ့ လူသားချင်းစာနာ မှုကင်းမဲ့တဲ့ ကိုင်တွယ်မှုတွေနဲ့ ဆောင်ရွက်နေကြတာကို မြင်တွေ့နေရပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းမှာ စစ်တပ်ရဲ့လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုမျိုးစုံ၊ စစ်တပ်ထောက်ခံတဲ့ အုပ်စုတွေရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မျက်ကွယ် ပြုထားနေတာကိုမြင်တွေ့ နေရပါတယ်။ တိုင်း ရင်းသားတွေနေထိုင်တဲ့ ဒေသအပါအဝင် ဗမာ လူမျိုးများနေထိုင်တဲ့ တိုင်းဒေသကြီး အတော် များများမှာ မီးရှို့ သတ်ဖြတ်မှုများ များစွာကျူး လွန်နေတာကိုလည်း တွေ့သိနေကြပါ တယ်။ နိုင်ငံနဲ့အဝှမ်းအများပြည်သူများမှာ နေ့ စဉ်နဲ့အမျှ စကစ ရဲ့လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်တာကို ခံစားနေရပါတယ်။ ထို့အပြင် ပြည်သူတွေ ရဲ့ ဝင်ငွေနည်းပါးလာခြင်းနဲ့အတူ ကုန်ဈေးနှုန်း မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ပြည်သူများ ဒုက္ခပင် လယ်ဝေနေရပါတယ်။ ပိုပြီးဆိုးတာက ငွေကြေး တန်ဖိုးကျဆင်းပြီး မတည်မငြိမ် ဖြစ်နေတာကို ပို၍ပင်ဆိုးရွားနေပါတယ်။ ဒါတွေဟာ စစ်အာ ဏာသိမ်းမှုကိုရပ်တန့်သွားအောင် လုပ်ဆောင်ဖို့ ဘက်ပေါင်းစုံမှ အဖိနှိပ်ခံပြည်သူများမှ ပူး ပေါင်းတော်လှန်ကြရန် အထူးတိုက် တွန်းလိုပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း စစ်ကိုင်း၊ မကွေးနှင့် မန္တလေးတိုင်း ဒေသများမှာ စကစရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမျိုးစုံ အထူးသဖြင့် ရွာလုံးကျွတ်မီးရှို့ ဖျက်ဆီးမှုတွေကို ရက်စက်စွာကျူးလွန်နေတာကို ခံစားနေရပါတယ်။ သူတို့ရဲ့လက်ကိုင်တုတ်တွေဖြစ်တဲ့ ပျူစောထီးအဖွဲ့ဝင်တွေကို Bullet ဦးလှဆွေ ဦးဆောင်ပြီး လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုတွေကို စနစ်တကျစီစဉ်ချိုး ဖောက်နေတာကို မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းရှိ ပြည်သူများ ခံစားနေရပါတယ်။

စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသအတွင်း၌ စစ်အာဏာသိမ်းပြီး တစ်နှစ်ခွဲအတွင်း ရွာပေါင်းအနည်းဆုံး ၆၄ ရွာ မီးရှို့ ဖျက်ဆီးခြင်း ခံခဲ့ရပါတယ်။ စကစ ရဲ့ ယခုလိုလုပ်ရပ်ကြောင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ တွေရဲ့ ကြိုးစားကာကွယ်မှုတွေက ပိုပြီးအားကောင်းလာတာကို တွေ့နေရပါတယ်။

တိုင်းရင်းသားများ ဒေသမှာဆိုရင် ရွာမီးရှို့ ဖျက်ဆီးမှုများ၊ လေယာဉ်နဲ့ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုများ၊ လက်နက်ကြီးများနဲ့ လုပ်ပစ်မှုများကို နေ့စဉ်နီးပါးပြုလုပ်ကျူးလွန်နေကြတာကို မြင် တွေ့ရပါတယ်။

ဒါတွေကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် စကစ ရဲ့စစ်ရေးဆောင်ရွက်မှု အခြေအနေ တွေကို တွက်ဆလို့ရနိုင်ပါတယ်။ လူ့အင်အားဆုတ်ယုတ်မှု၊ ငွေကြေးအရ ငွေနည်းပါးလာမှု၊ စစ်သားတွေရဲ့ စိတ်ဓါတ်ကျဆင်းလာမှုနဲ့ တိုက်စွမ်းရည် အားနည်းလာမှုတို့နဲ့အတူ စကစ ရဲ့အခြေအနေကအတော်လေး ချိနဲ့နေပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်ကာရဲ့ စကစ ကို လက်မခံနိုင်သေးတာကလည်း အတော်လေးကို ထိရောက်နေတဲ့အတွက် စကစ ရဲ့အင်အားက ပြည်တွင်းတည်ငြိမ်အောင်ဘယ်လိုမှ မစွမ်းနိုင်တော့တဲ့အတွက် လက်ရှိတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းတွေကနေပြီး နောက်တစ်လှမ်းကို ကြိုးစားပြီးအားထုတ်သွားမယ်ဆိုရင် စကစ ရဲ့ ကျဆုံးမှုက ပိုပြီး မြန်ဆန်သွားမယ်ဖြစ်တာကို ဖော်ပြလိုက်ပါတယ်။

'Mav;av;atmfav

eHufcif;a&mifEDatmufrS
ESifrIef;um;xJrS
whDwpfckwpfk[m
w&ydk;ydkcDuf vmcJhonf

&Jmukd efodkd&if
'k;dr;t uukdv,fSapcJhw,f

zm;pnfY'kdt oHwlESifwl
"'Mav;av;atmfav" qkdom
opfNzif;
nDmv,fSpGuckfu&if
b0*ful;drL;uepcuafyJh

opfüukd ajcjyJyD
aumifufuifjym rkdbm;u;DatmufrS
aumfbMav&bvSrukd
xkwfazmfyolyD
iddbupfGwnf&Secbw,f

a&mipf0fukdbG;f\ u;Dwfjcif;ESifh
&Jmopf0&dt qkHSawmh
*kPf,0ifufGpGu;rmh v,f
"aumfbMav" [kqkd&if;zifh

rluay:aom

cspfZe;Dk

b0qkdwm ESifv;kJ
pmvkHwpf&mom&Bif
eif;Ycmcmvnf bGrS
'DvkJ
tcpfqkdwmvnfESifv;kJ
pm;vkHv&mom&Bif
eif;Ywkdywf S
'k tm;vkHMcl*kH
tcpfqkHb,fSvJ
cd;GerS
ieJYt&yf
eif;Yt&yf
wdf qdfidbuf
rvyf,Sf
{&m&Gfawe;ueGw,f
iSfuav;aweGw;rqkd
cdar;Gqwf;wh
yef&eHv;aweGnfroifawmh
aemufqkHcefwkdfom
twkdfroeusif&if
[ifvifyifu;Dzpfb Ga&m
cspfZe;D&
yd;t kmao
bmqifajcr|ay;r&
"rppfqkdwm 'yvm;
av;pm;pm;pGzifh(cdkfpa&Tif;h

rd&kd

arSfq&mu
twwf;qokdYpm;
rifu ta&S&yf
iu taemuft&yf
jiifu ckfu
rifeJY
pkMkHefclu
rifvnf
ta&S&yfu r[kwfbl
ivnf
taemuft&yfu r[kwfbl
rifeJY
tarhwpf,mufwnfuar;G
wpft;wkdif
x;Dqarh;Gu p;Dqifvmwh
nDkdif

(av;pm;pm;pGzifh ckdpa&Tif;h

ကေအဲန်ယူ- ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး

ဗဟိုဌာနချုပ်

ကော်သူးလေ

www.knuhq.org

(၆၂) နှစ် မြောက် ကချင်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ KIO နေ့ အထိမ်းအမှတ် အကြိုပွဲတော်အား အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီ ၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အပြစ်မဲ့အရပ်သားပြည်သူလူထုများ၊ အနုပညာရှင်များ သေဆုံးခဲ့ရမှုအပေါ် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ သဘောထားထုတ်ပြန်ကြေငြာချက်

ရက်စွဲ - အောက်တိုဘာလ (၂၅) ရက်၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်။

၁။ အာဏာသိမ်း စစ်ကောင်စီ၏ စစ်တပ်သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ(၂၃)ရက်နေ့ ည(၈း၃၀)နာရီခွဲ ကျော် အချိန်တွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ ဖားကန့်မြို့နယ်၊ အနန့်ပါ တွင် ပြုလုပ်ကျင်းပနေသည့် ကချင်လွတ်လပ်ရေး အဖွဲ့ KIO ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း (၆၂)နှစ်မြောက်အထိမ်းအမှတ် အကြိုတေးဂီတ ဖျော်ဖြေပွဲပြုလုပ်ကျင်းပ နေစဉ် ဂျက်တိုက်လေယာဉ်(၃)စင်းဖြင့် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်ပုံးကြဲခဲ့သဖြင့် အပြစ်မဲ့အရပ်သား ပြည်သူလူထုများ၊ အနုပညာရှင်များ (၈၀)ကျော်ခန့် သေဆုံးခဲ့ကြရပြီး ထိခိုက်ဒဏ်ရာရသူ (၁၀၀)ကျော်ကိုလည်း ဆေးကုသခွင့် မရရှိအောင် ဂင်စီကျေးရွာ တွင် ပိတ်ဆို့တားမြစ်သည့်အတွက် အသက်သေဆုံးမည့်အန္တရယ်များ နှင့် ရင်ဆိုင် နေရကြောင်း ကြားသိရပါသဖြင့် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးအနေဖြင့် ကျန်ရစ်သူ မိသားစုနှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ကချင်ပြည်သူ တစ်ရပ်လုံးနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ KIO ကချင်လွတ်လပ်ရေး အဖွဲ့နှင့် ထပ်တူ ဝမ်းနည်းကြေကွဲ ရပါသည်။

၂။ အာဏာသိမ်း စစ်ကောင်စီ သည် တေးဂီတပွဲအား လူအများပြုံမ်းချမ်းစွာ စုဝေးဆင်နွဲနေချိန်တွင် ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်စွာ လူသားမဆန်စွာဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစီအစဉ်ရှိရှိဖြင့် အစုလိုက် အပြုံလိုက် ပုံးကြဲတိုက်ခိုက် သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှု နှင့် အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုမြောက်ကြောင်း သက်သေခံလျက်ရှိသည်။ အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီ သည် စနစ်တကျ ကျူးလွန်သည့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိပြီး ကျူးလွန်ခံရသူ အပြစ်မဲ့ပြည်သူလူထုများ အတွက်လည်း တရားမျှတမှုကို ရရှိရန် တောင်းဆိုပါသည်။

၃။ အာဏာသိမ်း စစ်ကောင်စီသည် ပြည်တွင်းစစ်တွင် အသုံးမပြုရဟု ပိတ်ပင်တားမြစ်ထားသည့် စစ်ဆင်ရေးသုံး စစ်ဂျက်လေယာဉ်များဖြင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ အရပ်သားပြည်သူလူထုများ ဟူ၍ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ ရန်ငါ စည်းခြားလျက် ငါနဲ့မတူ ရန်သူဟူ၍ သိမ်းကြုံးသတ်မှတ်ကာ ပစ်မှတ်ထား ပုံးကြဲတိုက်ခိုက်သည့် လုပ်ရပ်သည် စစ်ရာဇဝတ်မှု(War Crime)အား ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်သည်။

၄။ နိုင်ငံတကာအစိုးရများနှင့် နိုင်ငံတကာတရားရေးဆိုင်ရာ ယန္တယားများကလည်း ဤသို့သော နိုင်ငံတကာ လူသားခြင်းစာနာထောက်ထားသည့် ဥပဒေများ (International Humanitarian law) ကို ပြောင်ပြောင်

တင်းတင်းကျူးလွန်သူ နှင့် အမိန့်ပေးစေခိုင်းသည့် အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီအား တာဝန်သိစွာဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ပေး အရေးယူ ဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုသည်။

၅။ အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီသည် ပြည်သူများတို့အား ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်နေခြင်းသည် ၎င်းတို့အာဏာ ဆက်လက်ဆုတ်ကိုင်ရေးကိုသာ ပြုလုပ်နေသည့်အတွက် စစ်တပ်အပေါ် ရွံ့ရှာနာကျည်း မုန်းတီးမှုများကိုသာ ပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေပြီး မိမိပြည်သူအား ပြန်လည်သတ်ဖြတ်နေသည့် စစ်တပ်အား တိုင်းရင်းသား ပြည်သူတရပ်လုံးက ပိုမိုစည်းလုံးညီညွတ်စွာဖြင့် အတူတကွ ဝိုင်းဝန်းဆန့်ကျင်မှုပြုကြရန်လိုအပ်ပါသည်။

၆။ အာဏာသိမ်း စစ်ကောင်စီ၏ ဤသို့သော လုပ်ရပ်များသည် ပြည်တွင်းစစ်အား ပိုမို နက်ရှိုင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်ရေးသို့ တွန်းပို့နေသည် နိုင်ငံ၏အလုံးစုံ ပျက်သုန်းရေးသို့ ဦးတည်နေသော လုပ်ဆောင်ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးအနေဖြင့် ဤသို့သော အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီ ၏ လူမဆန်သည့် လုပ်ရပ်အား ဝိုင်းဝန်းဆန့်ကျင်ပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ် အမြစ်ဖြတ်ရေးတွင် ပိုမိုပါဝင်တိုက်ပွဲဝင်ရန်ကိုလည်း တိုက်တွန်းပါသည်။

၇။ မိမိတို့ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး အနေဖြင့် (၆၂)နှစ်မြောက် ကချင်လွတ်လပ်ရေးနေ့ တွင် ကချင်ပြည်သူလူထုတရပ်လုံးနှင့်အတူ ထပ်တူထပ်မျှ အထူးဂုဏ်ပြုရင်းကြေကွဲရပြီး အပြစ်မဲ့လက်နက်မဲ့ အရပ်သား ပြည်သူများတို့အား တတ်စွမ်းသရွေ့ အကာအကွယ်ပေးမှုများ ကို ဆထက်ထမ်းပိုး လုပ်ဆောင်ပေးသွားမည် ဖြစ်ပြီး မဟာလူမျိုးကြီး ဝါဒ နှင့် အာဏာရှင်စနစ် အပြီးပိုင် ချုပ်ငြိမ်းရေးအတွက် တော်လှန်သူအင်အားစုများ အားလုံးနဲ့ အတူ တိုက်ပွဲဝင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန် လိုက်ပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး

ဆက်သွယ်ရန်-

(၁) ပဒိုစောတာဒိုမူး (+၉၅ ၉၇၉ ၅၈၈ ၇၀၈၅) ၊ (+၆၆ ၆၄၆ ၄၅၉ ၁၁၃)

(၂) ပဒိုစောတောနီး (+ ၆၆ ၆၁၀ ၂၀၂ ၄၁၁)

cpfaomaumblavqDN

'PfmA&yGuk
tjyH, lJ, aJY
zkvy;&wbaeYwG
&Sbvk
armfviftufawG
uaomif;uae;eJY
urf;ayuefcDwbaeYwG
v&Sw, f

trm&Gfuk
udrfS&GeJYGwk&if
tom;jyefuciif&ifur, f
'Pfmuk
aO'emeJY

yGwkzef;vmaomtc
urm[mtvkk
txD;efyD
t&kqef
oGwwfw, f

avmurS
trkuif;wb
Zmwfc&Sbvk
a'ouk
umveJY
o[Zmwjzpftmif
oDkDkSyD
taDuGSfcEzN
ta&;upwb
tcefwpfcef; tjzpf

&yfwnfaewmuk
rufuGfjyrzN
t"d/

aernpdif
a'eawmifajcrS
zm;pnfbeJY
temawGk
ifEufuapom;/

pnf;vkHDGpfzih
cpfaom
aumbl avqDN
cDufuypN

rS- qlcuf

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ်နှင့် သမိုင်းမော်ကွန်းထိုးရမည့် တော်လှန်ရေး ခရီးပန်းတိုင်

jynfwGif;pppfukvkd,onf&ifvrf;

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် အပြီး အတ္တလန္တိတ်ချာတာအရ ကိုလိုနီနိုင်ငံများကို အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံအဖြစ်ပြန်ပေးရန် နှင့် လူမျိုးတိုင်း ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ရှိရမည် ဆိုသည့် အခြေခံမူအောက်တွင် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန္နဝါရီလ (၄) ရက်နေ့၌ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။ လွတ်လပ်ရေးရယူပြီးပြီးခြင်းကာလ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗကပ၊ အလံဖြူ၊ အလံနီ ကွန်မြူနစ်ပါတီ တို့မှ တောခိုခဲ့ကြပြီး ဖဆပလ အစိုးရကို တော်လှန်ပုန်ကန်ခဲ့ကြသည်။ ကရင်အမျိုးသား ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့ (KNDO) သည် ဖဆပလ အစိုးရဖက်မှနေ၍ ကူညီတိုက်ခိုက်ပေးခဲ့ရသည်။

၁၉၄၈ ခုနှစ် ဖေဖေါ်ဝါရီလ (၁၁) ရက်နေ့တွင် ကရင်အမျိုးသား (၄) သိန်းကျော်တို့မှ ကရင်အမျိုးသားတို့၏ လိုလားသော "ကရင်ပြည်ချက်ခြင်းပေး၊ကရင်တစ်ကျပ်ဗမာတစ်ကျပ်ချက်ခြင်းပြ၊ ပြည်တွင်းစစ်အလိုမရှိ၊ လူမျိုးရေးအဓိကရက်းအလိုမရှိ" ဟူ၍ တောင်းဆိုချက် ၄ ချက်ကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ကရင်အမျိုးသားတို့၏ တောင်းဆိုချက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကရင်အမျိုးသားတို့သည် လူမျိုးတစ်မျိုးအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာနေထိုင်ရှင်သန်လိုခြင်း၊ တန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကို တန်ဖိုးထားခြင်း၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအချင်းချင်းကြား ပဋိပက္ခကိုရှောင်ရှားပြီး ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာဖြင့် အတူတကွနေထိုင်လိုခြင်း နှင့် လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသော တိုက်ပွဲများနှင့် စစ်မက်ဖြစ်ပွားခြင်း များတို့ကို မလိုလားပေ၊ ပြည်တွင်းစစ် ဖြစ်ပွားလာမည့်အရေးကို လုံးဝမလိုလားခဲ့ချေ။

သို့သော် ဖဆပလ အစိုးရသည် ကရင်အမျိုးသားတို့ တောင်းဆိုသည့် ဆန္ဒကို လျစ်လျူရှုခဲ့သည် သာမက လွတ်လပ်ရေးကို အတူတကွရယူရန် သဘာတူညီခဲ့ကြသည့်ပင်လုံစာချုပ်ပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်တို့ကို ငြင်းပယ်လျက်ကရင်အမျိုးသားတို့ နေထိုင်ရာ ကျေးရွာများသို့ ဝင်ရောက် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ဖမ်းဆီး သတ်ဖြတ်ခြင်းများတို့ကို ပြုမူဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတွက် မိမိတို့ကရင်အမျိုးသားကို ကာကွယ်ရန် အလို့ဌာ လွတ်မြောက်ရန်အလို့ဌာ ကရင်အမျိုးသားတို့သည် ရရာလက်နက်ကို ကိုင်စွဲလျက် ပြန်လည်ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့ရသည်။ ကရင်အမျိုးသားတို့သည် စစ်ကိုမုန်း၍ တိုက်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးသူသည် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒကို ကိုင်စွဲသည့် အာဏာရှင်ဗမာလူမျိုးဖြစ်ပေသည်။

awmfvSef&;rsm;ay:aygufvm&jcif;

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တော်လှန်ရေးဟုပြောလျှင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းနေစဉ် ကာလကတည်းကပင် အမျိုးသားရေးဝါဒကို အခြေပြုလျက် တော်လှန်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၁၉၀၆ ခုနှစ် ကတည်းက စတင်ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သော ဗုဒ္ဓကလျာဏယုဝ အသင်း (Young Men Buddhist Association-YMBA) သည် အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ ထွန်းကားရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးဖက် အားကောင်းလာမှုကြောင့် ၁၉၂၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် YMBA မှ မြန်မာ့အသင်းချုပ်ကြီး (General Council of Burmese Association-GCBA) အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းလိုက်ပြီးနောက် "ဗမာပြည်သည် တို့ပြည်၊ ဗမာစာသည် တို့စာ၊ ဗမာစကားတို့စကား တို့ပြည်ကိုတို့ချစ်ပါ" ဆိုသည့် ကြွေးကြော်သံဖြင့် "တို့ဗမာအစည်းအရုံး" ကြီးသည် ၁၉၃၀ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုနောက် ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် သန္တေတည်ပေါက်ဖွားလာခဲ့သော ဗမာလွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်– BIA နှင့်ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ချုပ် (ဖဆပလ) တို့သည် ဗမာအမျိုးသားရေး ဗဟိုပြု အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ဖြစ်တည်လာခဲ့ကြသည့်အတွက် မြန်မာပြည်လွတ်လပ်ရေးရပြီးစအချိန်တွင်ဖဆပလ အစိုးရမှ ဗဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒကို ကိုင်စွဲလျက် လူမျိုးတစ်မျိုး၊ ဘာသာစကားတစ်ခု၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာတစ်မျိုးတည်း တို့ကိုသာ သတ်မှတ်ထားရှိပြီး ဗမာမူပြု အတင်းသွတ်သွင်းလာခဲ့ကြသည်ဖြစ်၍ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့လူမျိုး ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရေးနှင့် လွတ် မြောက်ရေးတို့အတွက် လက်နက်စွဲကိုင်ပြီးတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသောပြည်နယ်ပေါင်းစု ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေးကို ရည်ရွယ်သည့် တော်လှန်ရေးများပေါ်ပေါက်လာရသည်။

wdkif;&if;om;vlrsdK;rsm;pkpnf;wnfaqmufcif; onbuf&,jynfaxmifpk

အမှန်စင်စစ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းတိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ တို့သည် မဟာမိတ် တပ်ပေါင်း စုကြီးဘက်တွင် ပါဝင်လျက် ကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသည်အထိ ပူးပေါင်းပါဝင်တိုက်ထုတ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ချုပ်ဆိုခဲ့သော အတ္တလန္တိတ်ပဋိဉာဉ်ပါ အချက်ဖြစ်သည့် ကိုလိုနီနိုင်ငံများကို အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့်နိုင်ငံအဖြစ်ပေးရန် နှင့် လူမျိုးတိုင်း ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် ရှိရမည်ဖြစ်သည့်အတွက် ကမ္ဘာ့အမျိုးသားနိုင်ငံအများစုမှာ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို ကျင့်သုံးခွင့် အခွင့်အလမ်းဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် White Paper ဟုခေါ်သော ဆင်းမလားစက္ကူဖြူစီမံကိန်းကို ဗြိတိသျှပါလီမန်က ရေးဆွဲခဲ့ပြီးနောက် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များတို့သည်လည်း ဗမာပြည်မနှင့်အတူတကွ မဟုတ်ဘဲ သီးခြားလွတ်လပ်ရေးရယူရန် အခွင့်များရရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုအခြေအနေကို ဗမာပြည်မရှိ ခေါင်းဆောင်များတို့မှာမလိုလားခဲ့ပေ၊ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အောင်ဆန်း အက်တလီ စာချုပ်ပါ အချက်အရ ဗမာပြည်မနေဖြင့် တောင်တန်းဒေသများနှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးကို ရယူလိုလျှင် တောင်တန်းသားတို့၏ သဘောတူညီမှုကို ရယူရမည်ဆိုသည့် သဘောတူညီချက် နှင့်အညီ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် ဗမာပြည်မကို ကိုယ်စားပြုပြီး ယခင်သီးခြားစွာ အုပ်ချုပ်နေလာခဲ့သည့် တောင်တန်းသားများဖြစ်ကြသော ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကချင် တိုင်းရင်းသားတို့ကို လွတ်လပ်ရေးအတူတကွ ယူကြရန် စည်းရုံးတောင်းဆိုခဲ့သဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့သည်လည်း မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အပြည့်အဝရှိသော ပြည်နယ်များဖြင့် အတူတကွ စုပေါင်းနေထိုင်သည့် ပြည်ထောင်စုကြီးကိုတည်ဆောက်လိုကြသည်။ သို့အတွက် တောင်တန်းပြည်မ ပူးပေါင်းရေးစာချုပ်ဖြစ်သည့် ပင်လုံစာချုပ်ကို ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖေါ်ဝါရီလ (၁၂)ရက်နေ့တွင်ချုပ်ဆိုခဲ့ကြ သည်။

ဆိုလိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့သည် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးကို သီးခြားရယူပိုင်ခွင့်ကို ရရှိထားသော်လည်း မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ပြည်နယ်များနှင့်အတူ ပြည်နယ်ပေါင်းစု ပြည်ထောင်စုဖြင့် အတူတကွ စုပေါင်းနေထိုင် လိုကြသည့် ဆန္ဒမွန်ဖြင့် လွတ်လပ်ရေးကို အတူတကွ ရယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

r[mAr vlrsdK;BuD;0g'ESifh tm%m&SiftpOf

သို့သော် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း လုပ်ကြံခံပြီးနောက်ပိုင်း ဖဆပလ ကို တာဝန်ယူရသော ဦးနုသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရာတွင် မဟာဗမာ လူမျိုးကြီးဝါဒကို အခြေခံလျက်လူတစ်စုကသာခြယ်လှယ်ပြီးရေးဆွဲခဲ့သဖြင့် ပြည်ထောင်စုစနစ်မှ ဗမာပြည်မကို ဗဟိုပြုသောတစ်ပြည်ထောင်စနစ်သို့သက်ရောက်သွားစေခဲ့ပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့

၏ မျှော်မှန်းထားသော ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်အပြည့်အဝရှိသောပြည်နယ်များတို့သည်လည်း ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့ရသည်။ ထိုမှအစပြု၍ ဦးနု၏ ပြည်တော်သာစီမံကိန်းအောက် လူမျိုးတမျိုး (ဗမာလူမျိုး)၊ ဘာသာစကားတစ်ခု (ဗမာစကား)၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာတခုတည်း (ဗုဒ္ဓဘာသာ) ဆိုသည့် မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒကို အသက်သွင်းခဲ့ကြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဗမာပြည်မကို ဗဟိုပြုသည့် အာဏာရှင်စနစ်ကိုလည်း ပုံသွင်းခဲ့ကြသဖြင့် ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် ဦးနုမှ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း သို့ အာဏာအရ သာခွံ့ကျွေးမိရာမှစပြီး ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့အနေဖြင့် လွတ်လပ်ရေးမရယူမီ ချုပ်ဆိုထားခဲ့ကြသည့် ပင်လုံစာချုပ်ပါ ကတိကဝတ် အာမခံမှုများ နှင့် စာချုပ်အပေါ် လက်တွေ့မှန်မှန်ကန်ကန် အကောင်အထည်ဖော်မှုပြုနိုင်ရန် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးဖြစ်စဉ်အတိုင်း ပြည်နယ်ပေါင်းစု ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စု စစ်စစ်မှုကို တင်ပြဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းစဉ် ဖက်ဒရယ်သည် တိုင်းပြည်ကို အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ပြိုကွဲမည်ဆိုသည့်အကြောင်း ပြချက်ဖြင့် တပ်မတော်မှ အာဏာသိမ်းယူလိုက်သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံကြီးသည် မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒ နှင့် အာဏာရှင်စနစ်သည် မျက်ဝါးထင်ထင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသစ်ကိုထပ်မံရေးဆွဲလျက်တစ်ပါတီအာဏာရှင်အောက်တွင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ တို့ကိုပို၍ဖိနှိပ် ကျွန်ပြုလာခဲ့ကြသည်။ ပြည်သူအပေါ် စေတနာမရှိတိုင်းပြည်အကျိုးထက် တပ်မတော်၏ အကျိုး၊ ၎င်းတို့၏အကျိုးစီးပွားကိုသာ အဓိကထား အာဏာယူ လုပ်ဆောင်ခဲ့မှု များကြောင့် တိုင်းပြည်သည်လည်း ဆင်းရဲမွဲတေ ချွတ်ခြုံကျပြီး ကမ္ဘာ့အဆင်းရဲဆုံး နိုင်ငံထဲသို့ ကျဆင်းခဲ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့ကိုလည်း လူသားမျိုးနွယ်စုများအပေါ် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်သည့် ဖြတ်လေးဖြတ် အမြစ်ပြတ်ခြေမှုန်းရေးဆိုသည့် စစ်ဆင်ရေးကို ဆင်နွှဲခဲ့ကြသည်။ ထိုကာလများတွင် ပြည်မနေ ဗမာလူမျိုးများတို့သည်လည်း တိုင်းရင်းသားများတို့၏ ခံစားနေကြရသည့် အတိဒုက္ခကျရောက်နေမှုများကို စာနာနားလည်မှု ကင်းလျှက် ဗမာ့တပ်မတော်၏ ပြုမူမှုများကို အားပေးထောက်ခံခဲ့ကြသည်။

တပ်မတော်အနေဖြင့် အာဏာအရသာကို ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ (၂၆) နှစ်ကြာ သိရှိခံစားစံစားခဲ့ရသဖြင့် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် ပြည်သူလူထုများတို့၏ အထွေထွေသပိတ်မှ တောင်းဆိုသောအချက်များကို ထပ်မံလျစ်လျူရှုလျှက် စက်တင်ဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်မှ နောက်ထပ်တစ်ဖန် အာဏာသိမ်းယူခဲ့သဖြင့် ပြည်သူလူထုများတို့သည် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် နောက်ထပ်နှစ်ပေါင်း (၂၂) နှစ်ကြာ ငြိမ်ဝပ်ပိပြား ခဲ့ရပြန်သည်။ အာဏာသိမ်းယူထားစဉ်ကာလတွင် တပ်မတော်ကို အကာအကွယ်ပြုသည့်၊ တပ်မတော်ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအများဆုံးပေးထားသည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (နာဂစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ) ကို ရေးဆွဲခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ပြင်ဆင်တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်းကို ပါတီအဖြစ် ပြောင်းလဲကာ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင်ရွေးကောက်ပွဲပြုလုပ်ကျင်းပစေခဲ့လျက် ယူနီဖောင်းချွတ်ပြီး အာဏာကို ဆက်လက်ရယူခဲ့သည်။ သို့သော် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ထပ်မံပြုလုပ်သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD ပါတီမှ အနိုင်ရရှိခဲ့သဖြင့် အာဏာကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး အာဏာပြန်လည်ရရှိရေးအတွက် အကောက်ကြံအကွက်ချထားခဲ့ကြသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးကောက်ပွဲမှ အာဏာပြန်လည်ရရှိရန် အကောက်ကြံအကွက်ချထားခဲ့သော်လည်း NLD မှသာ ဆက်လက်အနိုင်ရရှိခဲ့သဖြင့် ရှေ့ဆက်တွင် ပိုမို၍ အာဏာလက်လွှတ်လာရမည်ကို စိုးရိမ်လာခဲ့ကြသည့်အတွက် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD မှ မဲလိမ်သည်ဟုဆိုကာ ယုတ်တိယုတ်တန်မရှိ အရှက်မဲ့စွာ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် အရပ်သားအစိုးရထံမှ အာဏာကို ထပ်မံသိမ်းခဲ့ပြန်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်သို့ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ဇောက်ထိုးကျဆင်းခဲ့ရပြန်သည်။

Armhyfawmfukarufcifr&Svmbnf Armvhdayayufvmjcif

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ ယနေ့အချိန်အထိ စစ်တပ် (တပ်မတော်) မှ အာဏာသိမ်းယူမှုအနည်းဆုံး (၅) ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး မဟာလူမျိုးကြီးနှင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်သို့ နှစ်ပေါင်း (၅၀) ကျော် ရှင်သန်နေထိုင် ခဲ့ကြရသည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက်နေ့တွင် ဖဆပလ ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနု မှနေ၍ ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းထံသို့ ဝန်ကြီးချုပ်အသစ်အဖြစ် အဆိုပြုတင်မြှောက်ခွံ့ကျွေးသောအာဏာ၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း မှနေ၍ ဖက်ဒရယ်ကို အကြောင်းပြုပြီး ဖဆပလ အစိုးရ ဦးနုထံမှ သိမ်းယူခဲ့သောအာဏာ၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စောမောင် မှနေ၍ တိုင်းပြည်ချောက်ထဲကျရန် လက်တစ်လုံးအလို တပ်မတော်မှ ကယ်တင်ခဲ့ရသည်ဟု အကြောင်းပြုပြီး မဆလ တစ်ပါတီထံမှ သိမ်းယူခဲ့သော အာဏာ၊ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဧပြီလ (၂၃) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသန်းရွှေ မှနေ၍ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစောမောင်ကို ကျန်းမာရေးအကြောင်းပြုပြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစောမောင်ထံမှ သိမ်းယူခဲ့သော အာဏာ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်မှ ၂၀၂၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် NLD အစိုးရ မဲလိမ်ခဲ့သည်ဟု အကြောင်းပြုပြီး အရပ်သားအစိုးရထံမှ သိမ်းယူခဲ့သော အာဏာသိမ်းယူမှုဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ်မှစ ၁၉၉၂ ခုနှစ်အထိ အာဏာသိမ်းပြီးတိုင်း နောက်ပိုင်းတွင် ပြည်မနေဗမာလူမျိုးများတို့သည် တပ်မတော်ကို ဆက်လက်၍အသိအမှတ်ပြုထောက်ခံအားပေးနေခဲ့သည်။ တပ်မတော်ကို တိုင်းပြည်ရန်ကို ကာကွယ်ပေးမည့် တပ်မတော် (စစ်တပ်) အဖြစ် လက်ခံထားဆဲဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသား တန်းတူရေး နှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ပြည်နယ်ပေါင်းစု ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရန်အတွက် လက်နက်ကိုင်စွဲကိုင်တော်လှန် တိုက်ပွဲဝင်နေသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ တို့ကို တပ်မတော် (စစ်တပ်) မှ ရိုက်သွင်းခဲ့သော သောင်းကျန်းသူ အဖျက်သမားများ အဖြစ်သာ မြင်နေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မင်းအောင်လှိုင် အာဏာသိမ်းယူသောအခါ ၎င်းတို့၏ တပ်မတော်အာဏာသက်ဆိုးရှည်ရေးအတွက်ဘယ်သူသေသေ ငတေမာရင်ပြီးရော ဆိုသည့်အတိုင်း ရင်းသားလူမျိုးများတို့ကိုသာ ပစ်မှတ်မထားတော့ဘဲ ငါနဲ့မတူငါ့ရန်သူဟု သဘောထားလျှက် ဗမာလူမျိုးများတို့ပါမကျန် လူသားမဆန်စွာ ဖမ်းဆီးရိုက်နှက် ညှင်းပမ်း နှိပ်စက် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက် သတ်ဖြတ် မှုများတို့အပြင် ကျေးရွာလိုက် မီးရှို့ဖျက်ဆီး ရှင်းလင်းခြင်း၊ အရပ်သားပြည်သူများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ပစ်ခတ်မှုများတို့ကြောင့် စစ်တပ်၏ဆိုးသွမ်းမှု၊ ယုတ်မာပက်စက်မှုတို့ကို သရုပ်သမှန်အမှန်ကို မျက်ဝါးထင်ထင် သိမြင်ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရသော ယနေ့ကာလတွင် တပ်မတော် (စစ်တပ်) ကိုအမှီသဟဲပြုပြီး ကြီးပွားနေသူမှလွဲ၍ ပြည်မနေ ဗမာလူမျိုးများတို့သည် ဗမာ့တပ်မတော် (စစ်တပ်) ကို လုံးဝအသိအမှတ်ပြု လက်ခံနိုင်ခြင်း မရှိတော့သည့် အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်းတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့အနေဖြင့် ဘာကြောင့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်နေရသလဲ ဆိုတာကို သိရှိနားလည် လက်ခံလာကြသည်။ အရင်တုန်းကတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့၏ လက်နက်စွဲကိုင် တော်လှန်နေရခြင်းအပေါ် အထင်မှားအမြင်မှား ဖြစ်ခဲ့မှုများတို့ကိုလည်း ပြန်လည်ဝန်ချ တောင်းပန်ခြင်းမျိုးတို့ကို ပြောဆို

လာခဲ့ကြပြီး တပ်မတော် (စစ်တပ်) ကိုလုံးဝ လက်မခံတော့ဘဲ မဟာလူမျိုးကြီးနှင့် အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းရန်အတွက် အမြစ်ပြတ်တွန်းလှန်တိုက်ခိုက် တိုက်ပွဲဝင်သွားမည်အထိ ပြည်မနေ ဗမာလူမျိုးတို့၏ နွေဦးတော်လှန်ရေးအနေဖြင့် ရပ်တည်ချက်ခိုင်ခိုင်မာမာပြုလျက် နိုင်ကိုနိုင်ရမည် စိတ်ဓါတ်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးနှင့်အတူ ဘက်ပြောင်း တော်လှန်ရေးကြီး အဖြစ် ဗမာ့တပ်မတော် (စစ်တပ်) ကို ရရာလက်နက်ဖြင့် စွဲကိုင်တော်လှန်နေကြပြီးဖြစ်သည်။ ဗမာ့တပ်မတော်ကို လုံးဝလက်ခံနိုင်ခြင်းမရှိတော့သည့် ဗမာလူမျိုးလည်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။

vm&rwkaomfvnfv;&mwbnfEkdifjyif ajymifvJa&;wnfqmufl

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အာဏာသိမ်းမှုပြီးတိုင်းထင်ရှားသည့် အရေးအခင်းများ လူထုလှုပ်ရှားမှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် 7 July အရေးအခင်း၊ ၁၉၆၇ ခုနှစ် ရခိုင်ဆန်ပြဿနာ၊ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဦးသန့်အရေးအခင်း၊ ၁၉၇၆ ခုနှစ် မှိုင်းရာပြည့် အရေးအခင်း၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ် (၈၈၈၈) လေးလုံးအထွေထွေသပိတ် ဆန္ဒပြပွဲကြီး၊ ၂၀၀၇ ခုနှစ် ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေး၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ရိုဟင်ဂျာအရေးအခင်း၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နွေဦးတော်လှန်ရေး စသည့် အာဏာရှင်အစိုးရအဆက်ဆက်ကို တွန်းလှန်တော်လှန်ခဲ့သည့် သမိုင်းလှုပ်ရှားမှုများစွာတို့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြပြီး နောက်ဆုံးလာရ မတူသော်လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး တိုက်ပွဲဝင် လားရာတူသည့် ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်နိုင်သည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုသစ်ဆီသို့ ချီတက်မည့် နိုင်ငံပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး တည်ဆောက်မှုတစ်ခုကို ယနေ့အချိန်တွင် တော်လှန်သူများအားလုံး လက်ခံလာကြပြီး ဖြစ်သည်။

vm;&mwbawmfvS&;or;r;wYkd.bkdif;ad; &nfSmuf;ESbrkd;armuf

၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တပ် (တပ်မတော်) မှအာဏာသိမ်းလိုက်ပြီးနောက် သန်းပေါင်းများစွာသော ပြည်သူလူထုများတို့မှ လမ်းမပေါ်ထွက် ဆန္ဒအမှန်ဖော်ထုတ်လာခြင်းမှ အစပြုမွေးဖွားလာသော နွေဦးတော်လှန်ရေးသည် စစ်တပ်မှ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို တဝဲလည်လည် ဖြစ်စေမည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အောက်သို့ ပြန်ရောက်ရှိစေပြီး NLD အစိုးရ အာဏာပြန်လည်ရရှိရေးထက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းကျော်လွှန်၍ စစ်တပ်မှ နိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍမှ ထွက်ခွာစေကာ မည်သည့် အာဏာရှင်စနစ်ကိုမဆို ချုပ်ငြိမ်းစေပြီး အနာဂတ်တည်ဆောက်မည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုကြီးအောက်တွင် စစ်မှန်သော အရပ်သား အစိုးရ တရပ်ကို ပေါ်ထွန်းလာစေရန် ရည်ရွယ်သည့် လားရာတူ ဘုံနိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက် ယုံကြည်စွာဆုပ်ကိုင်လျှက် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ချီတက်တိုက်ပွဲဝင်ရင်းဖြင့် သမိုင်းမော်ကွန်းကမွည်းထိုး တွင်ရစ်စေမည်ဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများတို့၏အစဉ်တစိုက် ရပ်တည်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အပြည့်အဝရှိသော ပြည်နယ်ပေါင်းစု ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စုကြီး တည်ဆောက်နိုင်ရမည်၊ အရေးတော်ပုံ မုချအောင်ရမည်။

မှ

ၼၢၼၢၢၢၢၢၢ

ကရင်အမျိုးသမီး ခေါင်းဆောင်မှု စွမ်းရည်

ကရင့်တော်လှန်ရေးတစ်လျှောက်မှာပင် ကရင်အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနည်းတူ မတူသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသားများသည် ကဏ္ဍတစ်မျိုးတွင်ပါဝင်သလို အမျိုးသမီးများသည်လည်းတစ်ထောင့်တစ်နေရာတွင်ပါဝင်ပေးဆပ်ခဲ့ကြသည်။ တစ်ချို့သောအခြေအနေများတွင် အမျိုးသမီးများ၏ အနစ်နာခံပေးဆပ်မှုသည် အမျိုးသားများထက်များသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အမျိုးသမီးများသည်မိမိတို့၏အမျိုးသားနှင့်သားယောက်ျားများကို စစ်သားအဖြစ်ပေးဆပ်ရခြင်းမျိုး၊ ရင်းနှီးပေးရသည်။ အမျိုးသမီးများမှာ တော်လှန်ရေးအတွက် မိမိအမျိုးသားနှင့်သားများကို စစ်တိုက်ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် အနစ်နာခံပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသားများ စစ်တိုက်ထွက်ပါက အမျိုးသမီးများသည် မိသားစု၊ သားသမီးစားဝတ်နေရေးအတွက် တာဝန်ယူပေးခဲ့သည်။ စစ်တိုက်ထွက်သော အမျိုးသားများအတွက်အမျိုးသမီးများသည် ချက်ခြင်းပြုတ်ခြင်းအခန်းကဏ္ဍ၊ အဝတ်အစားချုပ်ခြင်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ခဲ့သလို ကိုယ်တိုင်စစ်တိုက်ထွက်တဲ့ အမျိုးသမီးစစ်သည်တော်တွေလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။ ကျေးရွာတစ်ရွာအတွင်းသို့ ရန်သူလာပါက အမျိုးသမီးများသည် မိမိအမျိုးသားနှင့်သားများကို ပုန်းစေဖြင်းဖြစ်လည်း အကာအကွယ်ပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများသည် ရွာသူကြီးအဖြစ်လည်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ပေးခြင်းမျိုးရှိသည်။ တစ်ချို့ပြောကြသည်မှာ အမျိုးသားရွာသူကြီးများကို ပို၍ညင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမျိုးများရှိ၍ အမျိုးသမီးများကို ရွာသူကြီးအဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ကြသည်။ ခေါင်းဆောင်စေလို၍မဟုတ်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသမီးများသည် မိမိကိုပေးအပ်သည့်တာဝန်ကို ကျေပွန်အောင် ထမ်းဆောင်ကြသည်။ ညင်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသည့် အဖြစ်ကို မည်သည့်မှုမကြုံချင်ပါ။ သို့သော် မိမိလူမျိုး၊ ကျေးရွာအတွက် သူတို့ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသမီးရွာသူကြီးများလည်း ညင်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းမျိုးရှိပါသည်။ ရှေ့တန်းတွင်စစ်တိုက်ထွက်သော အမျိုးသားများ၏ ပေးဆပ်မှုကိုအသိအမှတ်ပြုသကဲ့သို့ နောက်တန်းတွင်လုပ်ကိုင်တဲ့ အမျိုးသမီးများ၏ ပေးဆပ်မှုကိုလည်း လျစ်လျူရှု၍မရပါ။ ရုံးပိုင်းဆိုင်ရာ စာရင်းဇယားအလုပ်များတွင် အမျိုးသမီးများသည် တက်ကြွစွာပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသလို လုပ်ဆောင်နေဆဲပဲလည်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့သမိုင်းတစ်လျှောက် ပါဝင်ပေးဆပ်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် အခုအချိန်ထိ ခေါင်းဆောင်မှုပိုင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း အခန်းကဏ္ဍတို့တွင် ဦးဆောင်မှုအဆင့်အထိ ပါဝင်မှု အလွန်အားနည်းသည် ဆိုသည်ကို ငြင်းဆန်း၍မရပါ။ နိုင်ငံတကာတွင် အမျိုးသမီးများသည် ခေါင်းဆောင်မှုအပိုင်းတွင် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေကြပြီး ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးသမ္မတ၊ အမျိုးသမီးဝန်ကြီးချုပ် နှင့် နိုင်ငံအမြောက်များရှိနေပြီဖြစ်သလို ထိုနိုင်ငံများသည်လည်း တိုးတက်သောနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့လုပ်ကိုင်နိုင်အောင်လည်း ထိုအမျိုးသမီးများသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြိုးစားခဲ့ရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများကို အလုပ်အကျွေးပြုဖို့နှင့် သူတို့သည် အုပ်ချုပ်သူလူတန်းစားများ မဟုတ်ဘဲ အုပ်ချုပ်ခံလူတန်းစားအနေဖြင့် မြင်နေကြသည့် လူ့သဘာဝ နှင့် အမျိုးသားများကသာ ဦးဆောင်သူဟု ပုံသွင်းသော ယဉ်ကျေးမှု နှင့် ဘာသာတရားကြီးကလည်း ကြီးစိုးနေ၍ဖြစ်သည်။ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှထိုအမြင်များသည် တစ်ချို့သောနေရာများတွင် ပျောက်ကွယ်နေပြီးဖြစ်သော်လည်း များစွာသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ထိုကဲ့သို့အမြင်များ တွင်ကျယ်စွာရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ကရင်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင်လည်း မည်ကဲ့သို့သော နား

လည်မှုအမြင်များကအမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်များပေါ်ထွန်းလာမှု နည်းပါးနေသေးသည် ကို သုံးသပ်ကြရမည်ဖြစ်သည်။

ထိုသို့သုံးသပ်နိုင်ရန်နှင့် ကရင်အမျိုးသမီးခေါင်းဆောင်မှု စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန်၊ ခေါင်းဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်လာနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကေအဲန်ယူ ဗဟိုတွင် ၂ ရက်တာ ဝပ်ရှော့တစ်ခုကို ဩဂုတ်လကုန်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို ၂ ရက်တာဝပ်ရှော့တွင် ကရင်အမျိုးသမီး ခေါင်းဆောင်များ၊ ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် မိမိတို့တွေ့ ကြုံခံစားရသော ကျားမရေးရာ တန်းတူညီမျှရှိမှုမရှိမှု တို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး သုံးသပ်ခဲ့ကြပြီး၊ ကေအဲန်ယူထိန်းချုပ်နယ်မြေတနည်းအားဖြင့်ကော်သူးလေပြည်တွင်း နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး နှင့် ဝန်ဆောင်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး လက်ရှိတွင် ရှိနေသောအရာများနှင့် နောင်တွင် ထပ်မံဖြည့်စွက်နိုင်ရန်အလားအလာများကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး ထိုအရာများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဦးဆောင်နိုင်ရန် ရည်မှန်းချက်၊ ရည်ရွယ်ချက် နှင့် နည်းဗျူဟာများကိုလည်း ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်မှု နှင့် ခေါင်းဆောင်မှုတွင် ပါဝင်မှုအားနည်းနေသည်ဟု ဆိုရာတွင် အမျိုးသား၏ မည်သို့သော အမြင်များနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုအပိုင်းတို့ကိုတင်ပြခဲ့ကြသည်။ သမိုင်းအဆက်ဆက် ပက်ထရီအာခီလို့ခေါ်သော အမျိုးသားကြီးစိုးမှုကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်မှာ ငြင်းဆန်လို့မရသောအရာ ဖြစ်သည်။ ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု၌ မိသားစုတစ်စုတွင် အိမ်ထောင်ဦးစီးကို အမျိုးသားအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ခြင်းမှအစ နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်သူ သမ္မတအဆင့်အထိတွင် အမျိုးသားများသာ ဦးဆောင်ရသည်ဟူ၍ အသိပညာ မှတ်ထားခဲ့ကြလေသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု၏ ကျားမရေးရာ သတ်မှတ်ခြင်း၌ အမျိုးသမီးသည် မီးဖိုချောင်တွင် တာဝန်ယူ၊ သားသမီးများကို ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် အမျိုးသားများသည် ဝင်ငွေရှာဖွေခြင်း အိမ်ထောင်တစ်ခုကို ဦးဆောင်ခြင်းအဖြစ် တွင်ကျယ်စွာသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ နေရာတော်တော်များများတွင်သတ်မှတ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အယူအဆတွင်လည်း အမျိုးသားများသာ ကြီးစိုးခြင်း၊ ဘုန်းကံမြင့်မားခြင်းကို သင်ကြားရပြီး အမျိုးသမီးများမှာလည်း ဘာသာတရားကိုင်းရှိုင်းကြကာအမျိုးသားများနှင့်ရင်ဘောင်တန်းခြင်း ယှဉ်ပြိုင်လုပ်ကိုင်ခြင်း ကိုပင်အပြစ်တစ်ခုလိုမြင်နေကြသည်။ အပေါ်တွင်ဖော်ပြခဲ့သလို အမျိုးသမီးများကို အုပ်ချုပ်ခံလူတန်းစားများအဖြစ်သာ မြင်ကြသဖြင့် အမျိုးသမီးဦးဆောင်မှုကို ခံရသည်ကို အလေးမထားခြင်းများလည်းရှိသည်။ လုပ်ငန်းသဘောအရ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ တန်းတူဆွေးနွေးနေပါက ထိုအမျိုးသမီးများကို ပတ်ဝန်းကျင်က ထိုအမျိုးသားများနှင့် အာဂုဏ်ဆောင်ပေးစားခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းမျိုးရှိပြီးမသင့်တော်သောအရာအဖြစ်လည်း မြင်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများ ညဘက်အပြင်ထွက်ပါကလည်း မသင့်တော်သောအရာအဖြစ်မြင်ပြီး၊ ထိုအမျိုးသမီးကို သမုတ်ကြခြင်းမျိုးလည်း ရှိသည်။ အမျိုးသားများကသာ အမျိုးသမီးများကို တစ်ဆင့်နိမ့်ကျသော လူတန်းစားများအဖြစ် မြင်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ၊ အမျိုးသမီးများကလည်း မိမိကိုယ်ကိုယ် တစ်ဆင့်နိမ့်ကျသော လူတန်းစားများအဖြစ် မြင်နေခြင်းများလည်းရှိသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ကလေးထိန်းခြင်း၊ အိမ်မှုကိစ္စ စသော အောက်ခြေသိမ်းအလုပ်တွင် ပါဝင်နေရခြင်းကြောင့် ဦးဆောင်မှုအပိုင်းအထိ မတက်လှမ်းနိုင်ခြင်းများလည်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ရုံးဌာနအများစုတွင်လည်းအမျိုးသမီးများသည် ချက်ပြုတ်ခြင်း၊ ဆေးကြောခြင်း၊ အခမ်းအနားပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် အောက်ခြေသိမ်းအလုပ်နေရာများတွင် ပို၍လုပ်ကိုင်ကြရသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့သော အကြောင်းအရာများကြောင့်လည်း အမျိုးသမီးများသည် ဦးဆောင်မှု၊ ခေါင်းဆောင်မှုတွင် တွင်ကျယ်စွာ ပါဝင်ခြင်းမပြုကြပါ။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်မှုကို မြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများသည် အထက်ပါကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာများကို သုံးသပ်တက်ရန်လိုအပ်မည်။ ထို့အတူပင် အမျိုးသမီးများသည်လည်း နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှု နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးခေါင်းဆောင်မှုပိုင်းတွင် ပါဝင်နိုင်ရန် တက်စွမ်းသမျှကြိုးစားရန်လိုအပ်သလို အမျိုးသားများ၏ အသိအမှတ်ပြုမှုလည်းရှိဖို့ လိုအပ်သည်။ နည်းတူ အမျိုးသမီးများအား ခေါင်းဆောင်မှုပိုင်းတွင်ဆွဲခေါ်ပေးရန်နှင့် နေရာပေးရန် လိုအပ်သည်။

တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပြောင်းလဲနိုင်ရန် တစ်ဦးချင်း၊ တစ်ဖွဲ့ချင်းမှ စတင်ရမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ မိမိတို့ ကရင်အမျိုးသမီးများသည်လည်း ထိုအပြောင်းအလဲအတွက် ဦးဆောင်ပါဝင်သင့်ပေသည်။ မတူညီကွဲပြားသောလူ့ဘောင်အတွင်းတွင် အမျိုးသားတစ်စုသည်သာ ခေါင်းဆောင်မှုတွင် ပါဝင်နေပါက ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော အပိုင်းတွင် ထိုမတူကွဲပြားမှုများအားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်မည်လား။ အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများ၏ လိုအပ်ချက်ကို နားလည်နိုင်မည်လား။ အမျိုးသားသီးသန့်ဆုံးဖြတ်ချက်ချလျှင် ကလေးလူငယ်များ၏ လိုအပ်ချက်ကို သက်ရောက်နိုင်မည်လား။ မတူကွဲပြားသော အခွင့်အရေးနှင့် လိုအပ်ချက်ကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်ပါက ငြိမ်းချမ်းရေး အစ်အမှန်ကို ရရှိနိုင်မည်လား။ ထိုသို့မတူကွဲပြားမှုကို ဟန်ချက်ညီစေဖို့ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုအပိုင်းတွင် မည်သူများပါဝင်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖို့လိုအပ်ပေမည်။

ထိုအကြောင်း အရားများကို အခြေခံ၍ ကရင်အမျိုးသမီးများ သည်လည်း နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးခေါင်းဆောင်မှုအပိုင်းတွင် ကျယ်ပြန့်စွာပါဝင်လာနိုင်စေရန် စနစ်တကျဖြင့် ပြုစုပျိုးထောင်ပေးရန်နှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးရန် လိုအပ်ပါပေသည်။ အမျိုးသမီးများကို နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် ပတ်သက်သော အရည်အသွေးပြည့်မှီရန် ပံ့ပိုးပေးရမည်။ အမျိုးသမီးများ နှင့် အမျိုးသားတန်းတူ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း အခန်းကဏ္ဍတွင် ညီတူညီမျှစွာဖြင့် တာဝန်ပေးအပ်ရန် လိုအပ်မည်။ အမျိုးသမီးများကို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရှေးရိုးစွာ အယူအဆဖြင့်ကန့်သတ်ခြင်းတို့မှ ကာကွယ်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး အတွက် ဥပဒေများ ချမှတ်ရန်လည်း လိုအပ်ပေမည်။ ကျားမတူးတူညီမျှမှုဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ကျားမရေးရာဆိုင်ရာဘက်ဂျက်ကိုလည်း သတ်မှတ်အကောင်အထည်ဖော်ပေးရန်လိုအပ်ပေမည်။

ကေအဲန်ယူ နိုင်ငံရေး နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဦးဆောင်မှုတွင် အမျိုးသမီးပါဝင်မှု ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ သတ်မှတ်ထားပြီး အမျိုးသမီး ပိုမိုပါဝင်လာနိုင်ရေးကိုလည်း လက်ရှိခေါင်းဆောင်များက တွန်းအားပေးသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ယခုပြုလုပ်သော ဝပ်ရှော့သည် သင်တန်းဆန်ဆန်ပြုလုပ်ပြီး ပြီးမြောက်သွားရန်သာမဟုတ်ဘဲ အမျိုးသမီးများ ဦးဆောင်မှုအရည်အသွေး တိုးတက်လာပြီး လက်တွေ့တွင် ပါဝင်လာနိုင်သည်အထိ ရည်ရွယ်သော ဝက်ရှော့တစ်ခုဖြစ်ကာထိုရည်ရွယ်ချက် ရောက်သည်အထိ ဆက်လက်ဖော်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း သိရှိစေလိုပါသည်။ အထက်ပါအကြောင်းအရာများကို ပိုမိုလက်တွေ့ကျစွာနှင့် အချက်အလက်နှင့်တကွသိရှိနိုင်ရန်နှင့်ရည်ရွယ်ချက်ပြည့်ရောက်အောင်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် သီးသန့် သုတေသနတစ်ခုပြုလုပ်ရန် အထူးပင် အရေးကြီးကြောင်း တိုက်တွန်းလိုက်ရပါသည်။

rS

aemfb&k

ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီး၏
နိုင်ငံရေးစစ်တမ်း

twpf;t rS+0f(3) aemufcHuwG

tcef;(4)

1975 rS 1995 cEpfta&;tu}um;awmf veS&;uv

၁၉၇၅ ခုနှစ် ကေအဲန်ယူ ၏ ဦးဆောင်မှုအပိုင်း တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်း၊ ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်း၊ ကရင်တစ်မျိုးသားလုံးအတွင်း စည်းလုံးညီညွတ်မှုကောင်းမွန်လာခြင်းများသည် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်းမှ တပ်မှူး၊ တပ်သားများနှင့် ကရင်အမျိုးသားများအတွင်း ယုံကြည်စိတ်နှင့် ထက်သန်တက်ကြွမှုကို များစွာ တိုးတက်စေခဲ့သည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကို စုစည်း၍ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီတပ်ပေါင်းစု (မဒတ) ကိုစတင်ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည် ဤသည် လူမျိုးစုများအကြား စိတ်ဓါတ်အရ၊ နိုင်ငံရေးအရ၊ စည်းရုံးရေးအရ၊ စစ်ရေးအရ၊ စည်းလုံးမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအခြေခံကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်၍ ကြီးမားသောအောင်မြင်မှုကြီးပင်ဖြစ်သည်။ မဒတ ဖွဲ့စည်းပြီးသည့်နောက်တွင် လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအကြား နားလည်မှု၊ စည်းရုံးမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများစွာ ဖြစ်ထွန်းလာပြီး၊ လူမျိုးစုများကို ထက်သန်တက်ကြွမှုနှင့် ယုံကြည်စိတ်ကို ပိုမိုတိုးတက်ခိုင်မာလာစေခဲ့သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင်အမျိုးသားအင်အားစုများနှင့် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ ပူးပေါင်းပါဝင်သည့် မြန်မာပြည်ဒီမိုကရက်တစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ချုပ် (DAB) ကိုဖွဲ့စည်းထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဒေါက်တာစိန်ဝင်း ဦးဆောင်သည့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားညွန့်ပေါင်းအစိုးရ (NCGUB) ကိုဖွဲ့စည်းကြေငြာနိုင်ခဲ့သည်။ ဤလမှာပင် ပထမ မာနယ်ပလောသဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၂ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားကောင်စီ(NCUB)ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။၁၉၉၄ တွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ ဥပဒေရေးရာနီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးကို ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ နှစ်ကြာမြင့်စွာမကျင်းပနိုင်ခဲ့သည့် (၁၀) ကြိမ်မြောက် ကေအဲန်ယူ ကွန်ဂရက်ကို ၁၉၉၁ တွင် ကျင်းပပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ခုနှစ်မှစ၍ ရန်သူ၏ ထိုးစစ်ကြီးများကို တစ်ကြိမ်ပြီးတစ်ကြိမ် တိုက်ဖျက်နိုင်ခဲ့သည်။ ဤအချက်အားလုံးသည် ၁၉၇၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အတွင်း ကေအဲန်ယူနှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးက ရရှိခဲ့သည့် နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာအောင်မြင်မှုကြီးများပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၇၅ မှ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အကြား ကာလပိုင်းကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ကြည့်သည့်အခါ အောက်ပါထူးခြားအရေးပါသည့် အချက်များကို တွေ့ရှိကြရသည်။ ၎င်းမှာ–

(၁) ရှည်လျားသည့် တော်လှန်ရေးခရီးစဉ်အတွင်း ဤကာလသည် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်းပိုင်းတွင် တည်ငြိမ်မှုအရှိဆုံးကာလပင်ဖြစ်သည်။

(၂) ကရင့်တော်လှန်ရေးအနေဖြင့် ဤကာလအတွင်းတွင် နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ တိုးတက်အောင်မြင်မှုအကြီးမားဆုံးကာလပင်ဖြစ်သည်။

(၃) ဤကာလသည် ကေအဲန်ယူ အစည်းအရုံးအား ခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်ရေး၊ တပ်တည်ဆောက်ရေး၊ အခြေခံဒေသတည်ဆောက်ရေး၊ တပ်ပေါင်းစုတည်ဆောက်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းအများပြားဆုံး ရရှိခဲ့သည့် ကာလပင်ဖြစ်သည်။

ဤကာလပိုင်းကို ခြုံ၍ကြည့်လျှင် ဤကာလပိုင်းအတွင်း ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးသည် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်တိုင်း၊ ပဲခူးရိုးမတိုင်း စသည့်တော်လှန်ရေး၏ အရေးပါသည့် အခြေခံဒေသကြီးနှစ်ခုကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခံခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင် အခြားတစ်ဖက်တွင် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကို ပြည်တွင်းပြည်ပမှ စာနာထောက်ခံမှု ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်း၊ လူမျိုးစုအမျိုးသား အင်အားစုများကို စုစည်းနိုင်ခဲ့ခြင်း၊ အမျိုးသားအင်အားစု နှင့် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းသည် အလွန်ကြီးမားသော အောင်မြင်မှုများပင်ဖြစ်သည်။ ဤဖြစ်ထွန်းတိုးတက်မှုများသည် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ နိုင်ငံရေးတိုက်ပွဲအား နောက်ထပ်တစ်ဆင့် ထပ်မံမြင့်တင်ရန် ရန်သူ၏ ထိုးစစ်ကို ရင်ဆိုင်ရန် အလွန်အရေးပါသည့် အကြောင်းအချက်များကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခဲ့ပေသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာပြည်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုကို (Image) ပုံရိပ်လွှာကောင်းမွန်သည့် ကျောင်းသားများနှင့်လက်တွဲနိုင်ခဲ့ခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့သည့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ NLD အဖွဲ့ဝင်များနှင့် လက်တွဲနိုင်ခဲ့ခြင်းများသည် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအပေါ် ရန်သူ၏ သရုပ်ဖျက်မှုများကို ခြေဖျက်ပစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဤသည် အလွန်အရေးပါသည့် ကိစ္စကြီးပင်ဖြစ်သည်။

tcef;(5)

1995 cEpfrS ,ckavmtv(50) umvjzwf

oefrEÅSbifcef;pm

နအဖ (နဝတ) စစ်အုပ်စုသည် အဓိကအားဖြင့် မြို့တွင်းတွင် NLD နှင့် လူငယ်ကျောင်းသားအဖွဲ့များကို လုံးဝဖြိုခွဲဖျက်ဆီးပစ်ရန်၊ တော်လှန်ရေးနယ်မြေတွင် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကို လုံးဝဖြိုခွဲဖျက်ဆီးပစ်ရန် သေနင်္ဗျူဟာအစီအမံများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

နအဖ သည် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင်ကျေးရွာဒေသများကို အပြင်းအထန်စစ်ဆင်ရန်၊ ဘဏ္ဍာရေးလမ်းကြောင်းများကို ဖြတ်တောက်ပစ်ရန်၊ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်းပိုင်းတွင် သွေးထိုးဖြိုခွဲမှုများ ပြုလုပ်ရန်၊ ကေအဲန်ယူ ၏ မဟာမိတ်များကို ဆွဲထုတ်သွားပြီး ကေအဲန်ယူ ကို အထီးကျန်ဖြစ်စေရန် စနစ်တကျစီမံဆောင်ရွက်ချက်များ၏ အကျိုးဆက်ပင်ဖြစ်သည်။

ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီးသည် မာနယ်ပလောဌာနချုပ်ကို လက်လွှတ်ခဲ့ရပြီးနောက်တွင် သမိုင်းတွင် မကြုံဘူးလောက်အောင် ကြီးမားသည့် အခက်အခဲ စိန်ခေါ်မှုကြီးများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ဤသို့ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှု ကြီးများနှင့် ရင်ဆိုင်လာရသည့်အခါ ကေအဲန်ယူနှင့်ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်းတွင် စိတ်ဓါတ်အရ၊ နိုင်ငံရေးအရ၊ စည်းရုံးရေးအရ ယိမ်းယိုင်မှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဤဖြစ်ရပ်သည် ကရင် အမျိုးသားများကိုလည်း များစွာရိုက်ခတ်မှုဖြစ်စေခဲ့သည်။ ရန်သူကလည်း ဤအချက်ကို အခွင့် ကောင်းယူ၍ သွေးထိုးမှုများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤအခြေအနေအတွင်းမှာပင် ကေအဲန်ယူ ဖဟိုသည် (၁၁) ကြိမ်မြောက် ကေအဲန်ယူ ကွန်ဂရက်ကို ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် အောင်မြင် စွာကျင်းပပြီး မှန်ကန်သောလမ်းစဉ် လုပ်ငန်းစဉ် များကိုချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်း၊ တွေ့ခေါ်မှု အရ၊ နိုင်ငံရေး အရ၊ ရှုပ်ထွေးမှုများကို ထိမ်းချုပ်စုစည်းနိုင်ခဲ့သည်။ (၁၁) ကြိမ်မြောက် ကေအဲန်ယူ ကွန်ဂရက်သည် ကေအဲန်ယူနှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေး အတွင်း သေချာပေါက် အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ကွဲထွက်သွားမည်ဟု ရန်သူတို့ကမျှော်လင့်ထားခဲ့ကြ၊ သွေးထိုးခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ရန်သူမျှော် လင့်သလို မဖြစ်အောင် ထိမ်းချုပ်ဆောင်ရွက်နိုင် ခဲ့ခြင်းသည်ကြီးမားသောအောင်မြင်မှု ပင်ဖြစ်သည်။

ကေအဲန်ယူဖဟိုသည် မိမိအတွင်းပိုင်းယိမ်းယိုင်မှုကို အဖက်ဖက်မှ ထိမ်းချုပ်ရင်း ၁၉၉၆ တွင် ရန်သူနှင့် (၄) ကြိမ်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးလက်ဦးမှုနှင့် မိမိတို့၏ မှန်ကန်သောအခြေခံမှုများကို အောင်မြင်စွာထိန်းသိမ်းကာကွယ်နိုင်ခဲ့သည်။ ရန်သူ၏ သွေးထိုးဖြိုခွဲမှုကို ကြံ့ကြံ့ခံရင်ဆိုင်နိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ဆက်

တည်းမှာပင် ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဖေနဝါရီလတွင် လူမျိုးစုများ၏ မယ်သရောထာနီးနှောဖလုယ်ပွဲကြီးကို ကေအဲန်ယူ ၏ အခြေခံဒေသတွင် အောင်မြင်စွာကျင်းပပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၉၅ မှ ၁၉၉၈ အထိကာလပိုင်းကို ဆန်းစစ်ကြည့်သည့်အခါ ဤကာလပိုင်းသည် ကရင့်တော်လှန်ရေးခရီးစဉ်အတွင်း ထူးခြားသည့်ကာလပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤကာလ၏ ထူးခြားသည့် ဝိသေသများမှာ–

(၁) ဤကာလသည် ရန်သူ၏ စစ်ဆင်မှုနှင့် သွေးထိုးမှုအပြင်းထန်ဆုံးခံရသည့် ကာလဖြစ်သည်။

(၂) ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွင်း စိတ်ဓါတ်အရ၊ နိုင်ငံရေးအရ မတည်ငြိမ်မှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး၊ ဤဖြစ်ပေါ်မှုသည် ကရင်ပြည်သူများကို များစွာရိုက်ခတ်နေသည့်ကာလပိုင်းဖြစ်သည်။

(၃) ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်းအလွန်ကြီးမားစွာရင်ဆိုင်ရသည့် ကာလဖြစ်သည်။

(၄) ကေအဲန်ယူ အတွင်းမှ ထွက်ခွါပြီး ကေအဲန်ယူ ကိုဆန့်ကျင်သည့်လှုပ်ရှားမှုများဖြစ်ပေါ်သည့် ကာလဖြစ်သည်။

(၅) ကေအဲန်ယူ၏ အခြေခံဒေသများသည် ရာခိုင်နှုန်းပြည့်မှုပြောက်ကျား အခြေခံဒေသအဖြစ် ရောက်ရှိသွားသည့်အတွက် ကေအဲန်ယူ ဌာနချုပ်ကို ပုံသေအခြေစိုက် ဌာနချုပ်အဖြစ် မထားနိုင်တော့သည့် ကာလဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၉၉၅ မှ ၁၉၉၉ ကာလပိုင်းကို ဆန်းစစ်ကြည့်ရာတွင် အစပိုင်းတွင် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးသည် မကြုံဘူးအောင်ကြီးမားသည့်ရန်သူ၏ စစ်ဆင်မှုနှင့် ကြုံပြီး အခက်အခဲကြီးမားစွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်အတွက် ကေအဲန်ယူ၏အတွင်းပိုင်းတွင် စိတ်ဓါတ်အရ၊ နိုင်ငံရေးအရ၊ စည်းရုံးရေးအရ မတည်ငြိမ်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အချို့ခေါင်းဆောင်များ တော်လှန်ရေးကို သစ္စာဖောက်သွားကြသည်။ အချို့ခေါင်းဆောင်များပြည်ပသို့ထွက်ခွါသွားကြသည်။အချို့ ခေါင်းဆောင်များ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းကို စွန့်ခွါသွားကြသည်။

ဤကာလ၏ အလွန်ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် ပြည်တွင်းပြည်ပမှ လူပုဂ္ဂိုလ်အချို့သည် လပိုင်းအတွင်းမှာပင် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီး ပြိုကွဲပျက်စီးသွားလိမ့်မည်ဟု သေချာပေါက်တွက်ထားကြသည်။ ရန်သူကလည်းဤအတိုင်းမျှော်လင့်နေခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးသည် လူတစ်ချို့တွက်သလို ရန်သူမျှော်လင့်သလိုဖြစ်မသွားဘဲ အလွန်ပြင်းထန်လှသည့် တော်လှန်ရေးမိုးသက်မုန်တိုင်းအလယ်တွင် ခိုင်မာစွာဆက်လက်ရပ်တည် တိုက်ပွဲဝင်မြဲ တိုက်ပွဲဝင်လျှက်ရှိကြသည့်အတွက် အများတကာကိုများစွာ အံ့ဩခဲ့ကြရသည်။ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအနေဖြင့် ဤမျှကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုကိုဘယ့်ကြောင့်ရင်ဆိုင်နိုင်ခဲ့ပါသနည်းဟူသော အချက်များကို ရှာဖွေရာတွင် အောက်ပါအချက်များကို တွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းတို့မှာ–

(၁) ကရင်အမျိုးသားများနှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေး အခြေခံဒေသရှိ ပြည်သူများ၏ စိတ်ဓါတ်နှင့် နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ခိုင်မာခြင်း။

(၂) ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ အခြေခံအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် ခရိုင်များ၊ ဝိမဟာများမှ ခေါင်းဆောင်များ၊ တပ်မှူးတပ်သားများ၏ စိတ်ဓါတ်နှင့်နိုင်ငံရေးရပ်တည်ခိုင်မာပြတ်သားခြင်း။

(၃) ကေအဲန်ယူ ၏ ဦးဆောင်အဖွဲ့အတွင်း စိတ်ဓါတ်နှင့် နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက် အလွန်ခိုင်မာသည့် အမာခံကျောရိုးခေါင်းဆောင်များရှိနေခြင်း။

(၄) စောဘဦးကြီး၏ မှန်ကန်သောလမ်းညွှန်ချက်၊ နှစ် (၅၀) တော်လှန်ရေးအတွေ့အကြုံအတွင်းမှ ခါးသီးသော သင်ခန်းစာ၊ (၁၁) ကြိမ်မြောက်ကွန်ဂရက်၏ မှန်ကန်သော နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ် လုပ်ငန်းစဉ် တည်ရှိနေခြင်း။

(၅) မဟာမိတ်အဖွဲ့အစည်းအများအပြားနှင့် ဆက်လက်၍ ရပ်တည်လက်တွဲဆောင်ရွက်မှုများရှိနေခြင်း။

(၆) ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအပေါ် ပြည်တွင်းပြည်ပ၏ စာနာထောက်ခံမှုရရှိခြင်း။

(၇) ရန်သူ၏ အထွေထွေအကြပ်အတည်း ဆိုက်ရောက်မှုကြီးမားနေခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ယနေ့ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီးက ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခက်အခဲမျိုးစုံနှင့် စိန်ခေါ်မှုကြီးများသည် ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီးအား စမ်းသပ်စစ်ဆေးသည့် အချင်းအရာများဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ခေါင်းဆောင်များ၊ တပ်မှူးတပ်သားများ၏ တစ်ဦးချင်းဆိုင်ရာ စိတ်ဓါတ်အဆင့်အတန်း၊ နိုင်ငံရေးရပ်တည်မှု အဆင့်အတန်း၊ မျိုးချစ်စိတ်အဆင့်အတန်း၊ တော်လှန်ရေးအတွက် အနစ်နာခံကြိုးပမ်းမှုအဆင့်အတန်းကို တိုင်းတာစစ်ဆေးနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဝမ်းမြောက်အားရဖွယ်ကောင်းသည့် ကိစ္စများမှာ ခေါင်းဆောင်အများစု၊ တပ်မှူးတပ်သား အများစုသည် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ဆက်လက်ရပ်တည် အစစ်ဆေးခံနိုင်ကြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

t cef(6)

ESpf(50) awmfveS&;c&D;oifum;cuf

၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာပြည်လွတ်လပ်ရေးမရရှိမီက နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့အစည်းအများအပြားရှိခဲ့သည်။ အချို့အဖွဲ့အစည်းမှာ အစိုးရဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့ပြီး အချို့မှာ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအဖွဲ့များစွာအနက် ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ်သည်လည်းကောင်း၊ အလံနီကွန်မြူနစ်ပါတီသည်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ရဲဘော်အဖွဲ့သည်လည်းကောင်း၊ ရခိုင်ပြည်မှ ဦးစိန္တာဦးဆောင်သည့်ရခိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့သည်လည်းကောင်း၊ မွန်ပြည်သူ့အဖွဲ့တပ်ဦးသည်လည်းကောင်း ဆက်လက်၍ ရပ်တည်နိုင်ခြင်းမရှိကြတော့ချေ။ မွန်ပြည်သစ်ပါတီမှာ နအဖလက်အောက်ရောက်ရှိသွားပြီး မည်သည့်လွတ်လပ်မှုမှမရှိတော့ချေ။ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီမှာမူ ၎င်းတို့၏ အခြေခံဒေသကြီးနှင့် တပ်မတော်ကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ရပြီး မြေအောက်ပါတီဘဝသို့ရောက် ရှိခဲ့ကြရသည်။ တော်လှန်ရေးတပ်မတော် နှင့် ပြောက်ကျားတော်လှန်ရေးအခြေခံဒေသကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း ထားနိုင်ပြီး နိုင်ငံရေးအရလွတ်လပ်စွာဆက်လက်ရပ်တည်တော်လှန်နေသည့် နှစ် (၇၀) ကျော်သက်တန်းရှိ တော်လှန် ရေးအဖွဲ့ အစည်းဟူ၍ KNU နှင့် KNPP သာ ကျန်ရှိလျှက်ရှိသည်။ ဤအချင်းအရာကိုကြည့်လျှင် ကရင့်တော်လှန်ရေး နှစ်(၅၀) ကာလ မည်မျှခက်ခဲစွာ ကျော်ဖြတ် ခဲ့ကြရကြောင်း အထူးပြောဖွယ်ရာမရှိချေ။

ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးသည် နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း ထောက်ပံ့ကူညီမှုမှုမရရှိဘဲ အမှီခိုကင်းကင်း နှင့် ကိုယ့်ဘာသာ ကိုယ်ဆုံးဖြတ်၊ ကိုယ့်ကြမ္မာ ကိုယ်ဆုတ်ကိုင်၊ ကိုယ့်ရဲဘော် ကိုယ်ပြည်သူနှင့် ကိုယ့်အမျိုးသားများ၏ ဉာဏ်ပညာ နှင့် ခွန်အားကိုအားကိုးပြီး ခက်ခဲကြမ်း တမ်းလှသည့် တော်လှန်ရေးခရီး ရှည်ကြီးကို ရဲဝန့်စွာ ဖြတ်သန်းချီတက်ခဲ့ကြသည်။ ခရီးလမ်းတွင် ကရင်ကောင်းကောင်း အာဇာနည်အထောင်အသောင်း၏ အသက်သွေးချွေးများကို ပေးလှူခဲ့ကြရသည်။ ကရင်ပြည်သူများ၏ အသက်သွေး ချွေးအိုးအိမ်ဥစ္စာပစ္စည်းမြောက်များစွာဆုံးရှုံးခံ ခဲ့ကြရသည်။ ရန်သူ၏ အလွန်ကြီးမားသည့် ထိုးစစ်ကြီးများကို တစ်ပွဲပြီးတစ်ပွဲ တိုက်ဖျက်ခဲ့ကြရသည်။ တန်ဖိုးကြီးမားလှသည့် အရင်းအနှီးများကိုပေး၍ ကေအဲန်ယူ၊ ကရင့်တော်လှန်ရေး နှင့် ကရင်အမျိုးသားတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်လွတ်လပ်မှုတို့ကိုထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခဲ့ကြရသည်။ အခြားတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများမလုပ်နိုင်ခဲ့သည့် အရေးကြီးလုပ်ငန်းတာဝန်များစွာကိုလည်း လုပ်ဆောင်ထမ်းရွက်ခဲ့သည်။

ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးသည် နှစ် (၅၀) ခရီးကာလအတွင်း ကရင်တစ်မျိုးသားလုံးနှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွက် အလွန်အရေးပါသည့် မြစ်ဝကျွန်း ပေါ်အခြေခံ ဒေသကြီးနှင့် ပဲခူးရိုးမ အခြေခံ ဒေသကြီးနှစ်ခုကို လက်လွှတ်ခဲ့ရသည်။ မိမိ၏ တပ်အင်အား အတော်

အသင့်သေးကျုံ့သွားခဲ့ရသည်။ သို့ရာတွင်ပျဉ်းမနား အထူးဒေသ မှ ကော့သောင်းခရိုင်အထိ မိုင် (၈၀၀) ရှည်လျားသည့် ပြောက်ကျားအခြေခံဒေသကြီးကိုလည်းကောင်း၊ လက်နက်ကိုင်တပ်အင်အား တစ်သောင်းကျော်ကို လည်းကောင်း၊ ယခုတိုင်ဆက် လက်၍ ထိန်းသိမ်းထားလျက်ရှိသည်။ မိမိအဖွဲ့ အစည်း၊ မိမိတော်လှန်ရေး နှင့် မိမိအမျိုးသားတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို လည်းကောင်း၊ တော်လှန်ရေး၏ အခြေခံမူများကို လည်းကောင်း၊ ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုထက်မက ကရင်တော်လှန်ရေး၏ နောက်ဆုံးတိုက်ပွဲ၊နောက်ဆုံးအောင်ပွဲကိုအဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် နိုင်ငံရေး အထက်စီးရရှိမှုနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ၏နိုင်ငံရေးအရ စာနာထောက်ခံမှုကိုရယူနိုင်ခဲ့သည်။ ဤသည် အလွန်အရေးကြီးသည့် ကိစ္စကြီးဖြစ်ပေသည်။ ကရင်တစ်မျိုးသားလုံး၏ ကံကြမ္မာနှင့် စပ် ဆိုင်သောကိစ္စကြီးဖြစ်ပေသည်။

နှစ် (၅၀) ခရီး ကာလအတွင်း ကရင့်သားကောင်းသမီးကောင်းတို့အတွက်လည်းကောင်း၊ ကရင်တစ်မျိုးသား လုံးအတွက်လည်းကောင်း၊ စာအုပ်ကြီးတစ်အုပ် ပင်ဖြစ်သည်။ ကဗျာရှည်ကြီးတစ်ပုဒ်လည်းဖြစ် သည်။ ကရင့်တော်လှန်ရေး နှစ် (၅၀) ခရီးကာလအတွင်း လက်တွေ့သင်ကြား မှုများသည် အလွန်တရာမှပင် နက်ရှိုင်းထက်မြက်လှသည်။ ဤခရီးစဉ်ကြီးသည် ကရင်အမျိုး သားတို့၏ အနာဂါတ်ခရီးလမ်းအဆင့်နေရာနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို များစွာသြဇာသက်ရောက်စေ၊ အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်စေမည့် ခရီးစဉ်ကြီး ဖြစ်သည်။ နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း ကြာခဲ့ပြီးဖြစ်သော ကရင့်တော်လှန်ရေး ဂန္တဝင်ခရီး၏ အဓိကသင်ကြားချက် များသည် ဘယ်အရာများနည်းဟူသော အချက်ကို စိစစ်တမ်းထုတ် ကြည့်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ အောက်ပါအချက်များသည် နှစ် (၅၀) ကရင့်တော်လှန်ရေး ကာလအတွင်း အဓိကသင်ကြားချက်များဖြစ်သည်။၎င်းတို့မှာ-

(၁) ပထမ အနေဖြင့် ကေအဲန်ယူ အဖွဲ့အစည်း၏ ဦးစီးရှေ့ဆောင်မှုမရှိလျှင် ကရင့်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး၏ နှစ် (၇၀) ကျော်ခရီးရှည်ကြီး မတည်ရှိနိုင်ဟူသော အချက်ကိုလေ့လာတွေ့ရှိကြရသည်။ ကေအဲန်ယူသည် ကရင့်တော်လှန်ရေးကြီးနှင့် ခွဲခြား၍မရနိုင်ချေ။ ဤအချက် အပေါ်မူတည်၍ ကေအဲန်ယူကို စိတ်ဓါတ်အရ၊နိုင်ငံရေးအရ၊စည်းရုံးရေးအရခိုင်မာအောင် တည် ဆောက် ရေးသည် အလွ န် အရေးကြီး သော ကိစ္စဖြစ်သည်။ ကေအဲန်ယူ အဖွဲ့အစည်းသည် အမျှော်အမြင်ရှိသည့်ကရင်အမျိုးသားကို အနစ် နာခံအလုပ်အကျွေးပြုသည့် စည်းကမ်းနှင့် စည်းစနစ်ရှိသည့်၊ မိမိကိုယ့်ကိုယ် အမြဲဆန်းစစ်ပြုပြင် နိုင်သည့် ကရင်သားကောင်းသမီးကောင်းများ နှင့် ဖွဲ့စည်းထူထောင်ထားသည့်၊ နိုင်ငံရေးရှေ့ဆောင်အဖွဲ့အစည်းကြီး ဖြစ်အောင် ထူထောင် ကြရမည်။ အထူးသဖြင့် ကေအဲန်ယူ အဖွဲ့အတွင်း မှ အဓိက ခေါင်းဆောင်စုသည် အမျှော်အမြင်ရှိသည့် ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသည့် မိမိအမျိုးသားအပေါ် သစ္စာခိုင်မြဲသည့်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို အမြဲဆန်းစစ်ပြု ပြင်နိုင်သည့် လေ့လာမှု၊ လက်တွေ့ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်မှုတွင် ဖွံ့၊ လုံ့လကြီးမားထားသည့်၊ ရိုးသားဖြောင့်မတ်သည့် ပဂ္ဂိုလ်များဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ကြရမည်။ သို့မှသာ ဦးဆောင်မှုလုပ်ငန်းတာဝန်ကိုကျေပွန်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

(၂) ဒုတိယအနေဖြင့် ကရင့်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် ကို ခိုင်မာအောင် ထူထောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ KNLA မရှိလျှင် နှစ် (၇၀) ကျော်ကြာ ကရင့်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး မရှိနိုင်ချေ။ ရန်သူ၏ အလွန်ရက်စက်ကြမ်း ကြုတ်သည့် ထိုးစစ်ကြီးများကိုလည်း နှစ် (၇၀) ကျော်အတွင်း တစ်ကြိမ်ပြီးတစ်ကြိမ်၊ တိုက်ဖျက်နိုင် မည်မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် KNLA/KNDO နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေး လက်နက်ကိုင်တပ်အားလုံး ကေအဲန်ယူ၏ ဦးဆောင်မှုကို ခံယူသည့်၊ စည်းကမ်းရှိသည့် မိမိအမျိုးသားနှင့် ပြည်သူကို အလုပ်အကျွေးပြုသည့်၊ စစ်စွမ်းရည်ရှိသည့် တော်လှန်ရေး တပ်မတော်ဖြစ်အောင် တည် ဆောက် ကြရမည်။

(၃) တတိယအနေဖြင့် မှန်ကန်သော နိုင်ငံရေးဦးဆောင်ချက်ကို အခြေခံပြီး တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအတွင်း၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုအတွင်းတပ်ပေါင်းစုတည်ဆောက်ရေးကို ခိုင်မာအောင်ဆောင်ရွက်ရမည်။ မြန်မာပြည်ကဲ့သို့ လူမျိုးများပြားခြင်း၊ အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများပြားခြင်း၊ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများပြားခြင်းရှိနေသည့် နိုင်ငံတွင် မှန်ကန်သော နိုင်ငံရေး၊ စည်းရုံးရေးကို အခြေခံသည့်တပ်ပေါင်းစုဖွဲ့စည်းရေးလုပ်ငန်းသည် အလွန်အရေးကြီး သည်။ တပ်ပေါင်းစုအတွင်း လွတ်လပ်မှု၊ တန်းတူမှု၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှု အခြေခံပေါ်တွင် နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေး၊ စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြင့်မားနေအောင် ဆောင်ရွက်ရန်အလွန်အရေးကြီးသည်။

(၄) စတုတ္ထအချက်မှာ အမှီခိုကင်းကင်းနှင့် ကိုယ့်ဖာသာ ကိုယ်ဆုံးဖြတ်၊ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ်ဆုပ်ကိုင်၊ ကိုယ့်ရဲဘော်၊ ကိုယ့်အမျိုးသား၊ ကိုယ့်ပြည်သူ၏ ဉာဏ်ပညာနှင့် ခွန်အားကို ယုံကြည်အားကိုးသည့် အခြေခံမူကို ကျင့်သုံးရေး ဖြစ်သည်။ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးသည် တွေးခေါ်မှုအရ၊ နိုင်ငံရေးအရ၊ စည်းရုံးရေးအရ၊ လွတ်လပ်မှုနှင့် အမှီခိုကင်းမှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်၍သာ နှစ် (၇၀) ကျော်ခရီးကိုဖြတ်ကျော်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်များမရှိပါက (၅) နှစ်တာခရီးကိုပင်လျှင် ရပ်တည်ကျော်ဖြတ်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

(၅) ပဉ္စမအချက်မှာ စောဘဦးကြီး၏မူ ၄ ချက်နှင့် မှန်ကန်သောအမျိုးသားရေးမူဝါဒသည် ကရင့်တော်လှန်ရေးအတွက် အလွန်အရေးကြီးသည့်ကိစ္စဖြစ်သည်။ စောဘဦးကြီး၏ မူ (၄) ချက်သည် (၁) လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်း အလျဉ်းမလုပ်ရ၊ (၂) ကရင့်လက်နက် ကရင့်လက်ထဲရှိရမည်၊ (၃) ကရင်ပြည်အသိအမှတ်ပြုမှု ပြီးပြည့်စုံစေရမည်၊ (၄) ကရင့်နိုင်ငံရေးကြမ္မာ ကရင်ဖန်တီးမည်ဟူသောအချက်များဖြစ်သည်။ မှန်ကန်သောအမျိုးသားရေးမူဝါဒ ဆိုသည်မှာ မိမိ၏ ပြီးပြည့်စုံသော အမျိုးသားအခွင့်အရေးအတွက် ကြိုးပမ်းရာတွင် တစ်ပါးလူမျိုးများ၏ အမျိုးသားအခွင့်အရေးကို မထိပါးရန်၊ တစ်ပါးအမျိုးသားကိုလေးစားရန်၊ တန်းတူရည်တူဆက်ဆံရန် တို့ပင်ဖြစ်သည်။

(၆) ဆဋ္ဌမ အချက်မှာ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကိုအလေးထားဆောင်ရွက်ရေးဖြစ်သည်။ နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း အတွေ့အကြုံ၏ သင်ကြားချက် အရ၊ အမျိုးသားစည်းလုံးမှု ပြိုကွဲအောင် ရန်သူ အမြဲသွေးထိုးလှုံ့ဆော်နေခြင်းကြုံရလျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်ရန်တွင် မှန်ကန်သောအမျိုး သားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး မူဝါဒကို ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ မှန်ကန်သော အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးဆိုသည်မှာ (၁) ကရင့်အမျိုးသားများအတွင်း မျိုးနွယ်စုအရ၊ ဒေသအရ၊ ဘာသာအယူဝါဒအရ မခွဲခြားသည့် စည်းရုံးရေးမူဝါဒကို ကျင့်သုံးရန်၊ (၂) ကရင့်ကြ မ္မာ ကရင်ဖန်တီးနိုင်ရေးမူဝါဒကို လက်ကိုင်ထား ရန်၊ (၃) ကရင်အမျိုးသားများ၏ ရန်သူဖြစ်သည့် မဟာဗမာဝါဒီ နအဖ စစ်အုပ်စု ဆန့်ကျင်ရေးကို အခြေခံရန်၊ (၄) ဘ၀တူ စစ်အာဏာရှင်ဆန့် ကျင်ရေးအင်အားစုများနှင့် လက်တွဲရေးကိုအ ခြေခံရန်၊ (၅) အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ကို တည်ဆောက်ရာတွင် အယူဝါဒကို အခြေမ ခံပဲ အမျိုးသားရေးကို အခြေခံ ရန်တို့ဖြစ်သည်။ မူမဲ့သည့် အမျိုးသားရေးဝါဒ၊ မူမဲ့သည့်အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်မှုဝါဒ၊ ကရင်မှန်သမျှ နှင့်လက် တွဲရေးဝါဒများသည် အမျိုးသားရေးဝါဒအတု၊ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးဝါဒအတုဖြစ် ကြောင်းကို နှစ် (၅၀) ကြာသမိုင်းက သင်ကြားသည်။

(၇)သတ္တမအချက်မှာ မိမိအမျိုးသား နှင့် ပြည်သူလူထု၏ ထောက်ခံမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိလျှင် တော်လှန်ရေးအောင်မြင်တိုး တက်မှု မရနိုင်၊ ဟူသောအချက်ကို နှစ် (၇၀) ကျော် အတွေ့အ ကြုံက သင်ကြားသည်။ လူထုနှင့် မိမိအမျိုးသား ၏ ထောက်ခံမှုကို ရရှိရန်အတွက် (၁) အမျိုး သား နှင့် ပြည်သူကို လေးစားချစ်ခင်ရန် (၂) ၎င်းတို့ကို အလုပ်အကျွေးပြုရန်၊ (၃)

၎င်းတို့၏ ဝေဖန်အကြံပေးမှုကို လက်ခံရန်၊ (၄) ၎င်းတို့နှင့် အေးအတူပူအမျှ နေထိုင်ရန် (၅) လူထုဆန့်ကျင်ရေးလုပ်ရပ်ကို လုံးဝမပြုလုပ်ရန် လိုအပ် ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

(၈) အဌမ အချက်မှာ လက်တွေ့အတွေ့အကြုံများကို ကောင်းကောင်း ဆည်းပူးလေ့လာရေးအထူးအရေးကြီးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုများသည် ပြည်ပနိုင်ငံများမှ ပုံတူကူးချခြင်းကို ပြုလုပ်ရန်မသင့်ချေ။ မိမိ၏ လက်တွေ့ အတွေ့အကြုံများကို သုံးသပ်ပေါင်းချုပ်ပြီးနောက် ယင်းလက်တွေ့အတွင်းမှ အဆီအနှစ်များ (အနှစ်သာရများ) ကိုထုတ်ယူ၍ မိမိရဲဘော်၊ မိမိပြည်သူများကို ပညာပေးမြင့်တင်ခြင်းသည်သာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း ကရင့်တော်လှန်ရေးကို ဆန်းစစ် ကြည့်ပါက ကရင့်တော်လှန်ရေး လမ်းများရောက် အောင်ဖျက်ဆီးကြံစည်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ခေါင်းဆောင်များ၊ ရဲဘော်များ၊ ပြည် သူများသည် လက်တွေ့အတွေ့အကြုံနှင့် သင်ခန်းစာများကို အခြေခံပြီး ကြီးလေးသည့်အမှား များကို အကြိမ်ကြိမ် ရှောင်ရှားနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဤအတွက် ကြောင့်ပင်လျှင် တော်လှန်ရေးကို ထိန်းသိမ်း ကာကွယ် နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ ကြောင့် နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း တော်လှန်ရေးခရီး၏ အရေးကြီးသည့်သင်ကြားမှုတစ်ခုမှာ အသက်သွေးနှင့် လဲယူခဲ့ကြသည့် နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း အတွေ့အကြုံကို အသေအချာ စီစစ်သုံးသပ်ပြီးနောက် အတွေ့အကြုံအတွင်းမှ လမ်းညွှန်ချက်ကို အဆက်မပြတ်ထုတ်ယူရေး ဖြစ်သည်။

နှစ် (၅၀) ကြာ ကာလအတွင်း ကရင်အမျိုးသားတော်လှန်ရေးကြီး၏ ပင်မရေစီးသည် အလွန်ကြီးမြတ်သော တော်လှန်ရေး ပင်ဖြစ်သည်။ ဤတော်လှန် ရေး၏ အဓိကသင်ကြားချက် (၈) ချက်သည် ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ သေနင်္ဂဗျူဟာ ပြဿနာ များပင်ဖြစ်သည်။ ဤအချက် (၈) ချက်ဆိုင်ရာ သင်ကြားချက်ကို လေးစားစွာ သဘောထားကြရ မည်ဖြစ်သည်။ အလေးအနက် လေ့လာဆည်း ပူးကြရမည် ဖြစ်သည်။ အလေးအနက် လုပ်ကိုင် ကြရမည် ဖြစ်သည်။

ကရင့်တော်လှန်ရေး နှစ် (၅၀) ကာလအတွင်း ကရင်အမျိုးသားတို့၏ သမိုင်းတွင် သမိုင်းတွင်ရစ်မည့် ဂန္တဝင်ခရီးပင်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် အသက်သွေး ချွေးတို့ဖြင့် လဲယူခဲ့ရသော ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ နှစ် (၅၀) ဖြတ်သန်းမှုကို ဂုဏ်ပြုကြရမည်ဖြစ်သည်။

နှစ် ၅၀ အလွန် ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ ဆက်လက်တိုက်ပွဲဝင်မှုနှင့် တော်လှန်ဖြတ်သန်းမှုတို့ကို ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်။

y'dpmaomoDGrSu], azmjyonf
jyDqkHeG;ygyD

ကရင်လူငယ်များ တည်ဆောက်ရမည့် အမျိုးသားသွင်ပြင် လက္ခဏာ နှင့် နိုင်ငံရေးအသိစွမ်းရည်

ကရင်လူငယ်အစည်းအရုံး KYO သည် ၎င်းတို့၏ ချမှတ်ထားသော ရည်မှန်းချက်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်များ ရောက်ရှိနိုင်ရန် အတွက် ကရင်လူငယ်များတို့အား သမိုင်းဆိုင်ရာ၊ အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အသိအမြင်များနှင့် စွမ်းရည်များတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင် အသိပေး၊ ပညာပေး တည်ဆောက်ပေးရမည်။

ထို့ကြောင့် ကရင်လူငယ် အစည်းအရုံးသည် ကရင့်အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစွမ်းရည် မြင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ သင်တန်းများ တို့ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေပြီး လူငယ်များအကြား ပိုမိုသိရှိနားလည်လာစေရန် ရည်ရွယ်၍ ဆရာဖြစ်သင်တန်းများကိုလည်းတိုး၍ အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်ပေးနေသည့်အတွက် လက်ရှိကရင်လူငယ်များတို့အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ အသိအမြင်တိုးတက်လာခြင်း၊ အမျိုးသားရေးအရ နှီးကြားမှုများသတ်မှတ်ချက်ရာခိုင်နှုန်းများ မပြည့်မီသေးသော်လည်း အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ သိရှိနားလည်မှု ရှိလာကြသည်။

ထိုအခြေအနေ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ရောက်ရှိလာရန်အတွက် ကရင်လူငယ်အစည်းအရုံး KYO သည် ကရင်အမျိုးသား အချင်းချင်းကြား ယခင်တွေ့ဆုံနိုင်ခွင့် မရခဲ့သည့် အခြေအနေမှ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခွင့် ရရှိလာသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် နေရာဒေသအသီးသီးတွင် နေထိုင်ကြသော ကရင်လူငယ်များတို့ကို စုဝေးတွေ့ဆုံလျက် ကရင်အမျိုးသားတို့၏ အနာဂါတ်ဘဝ တည်ဆောက်မှုတွင် ကရင်အမျိုးသားတို့၏ အမျိုးသားရေး မျှော်မှန်းချက် နှင့် နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်တို့ကို တူညီသောအသိ၊ တူညီသောအမြင်၊ တူညီသော ခံယူချက်များ ရရှိစေရန် မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေကြသည့် လူငယ်ဖြစ်စေ မိမိတို့၏ အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတို့တွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး ကရင်လူငယ်ကွန်ယက် (Karen Youth Network- KYN) တစ်ခုကို စုဖွဲ့တည်ဆောက်ပြီး ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မည်သည့် ကရင်လူငယ်မဆို မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းတွင် ပါဝင်နေသည်ဖြစ်စေ မိမိတို့၏ ကရင်အမျိုးသားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတို့တွင် ပူးပေါင်းပါဝင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် ကရင်လူငယ်ကွန်ယက် (KYN) သည် ဒေသ ၁၁ ခုကို အခြေခံပြီး ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားကာ ကရင်အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ၊ ကရင်တော်လှန်ရေးဆိုင်ရာ၊ သမိုင်းဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတို့နှင့် ပါတ်သက်ပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိရှိနားလည်လာစေရန်အတွက် (Nation Building and Political Empowerment Program) ဆိုသည့် အစီအစဉ်တစ်ခုကို ဖန်တီးလျက် (၁) ကရင်လူငယ်များသည် ကရင့်အမျိုး

သားတော်လှန်ရေး မျှော်မှန်းချက်၊ ရည်မှန်းချက်များ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်အတွက်စည်းလုံးညီညွတ်စွာဖြင့် ပါဝင်ကူညီပံ့ပိုးရန် နှင့် သမိုင်းပေးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် စိတ်အားထက်သန်မှု ရှိလာစေရန်၊ (၂) ကရင်လူငယ်များသည် ကရင့်သမိုင်း၊ ကရင်အမျိုးသားနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ၊ မြန်မာပြည်နိုင်ငံရေးအခြေအနေ နှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး အခြေအနေများကို ပိုမိုသိရှိ နားလည်လာစေရန်၊ (၃) ကရင်လူငယ်များသည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အသိပညာများနှင့် အမျိုးသား တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများကို သိရှိနားလည်ပြီး ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး ဖြစ်စဉ်များတွင် အထောက်အကူပြုရန်၊ (၄) ကရင်လူငယ်များသည် သင်တန်းမှ ရရှိလာသော အသိပညာဗဟုသုတများကို မိမိတို့၏ ဒေသ (သို့) လူငယ်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြန်လည်မျှဝေ သင်ကြားပို့ချနိုင်ရန် တို့ကို ရည်ရွယ်ထားရှိပြီး လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ထို့အတွက်ကြောင့် ကရင်လူငယ်အစည်းအရုံး (KYO) သည် စုဖွဲ့ထားပြီးဖြစ်သော (KYN) စုဖွဲ့မှုဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဒေသအသီးသီးရှိ ကရင်လူငယ်များအတွက် (၁) ကြိမ်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ အုပ်ချုပ်သည့် ခရိုင် (၇) ခရိုင်အတွင်းရှိ ကရင်လူငယ်များတို့အတွက် (၁) ကြိမ်၊ ပြည်တွင်းဒေသအသီးသီးရှိ ကရင်လူငယ်များ နှင့် ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသော DKBA, KNU/KNLA-PC, BGF အဖွဲ့တို့မှ ကရင်လူငယ်များနှင့် (၁) ကြိမ်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ကပ်ရောဂါ အခြေအနေကြောင့် Online ဖြင့် (၂) ကြိမ် တို့ကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခဲ့ပြီး သင်တန်းဆင်းသွားသော လူငယ်ခေါင်းဆောင်များတို့သည် သက်ဆိုင်ရာဒေသ၊ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း၊ သက်ဆိုင်ရာဌာန အသီးသီးတို့တွင် မိမိတို့ရရှိထားသောအသိပညာအတတ်ပညာများတို့ကိုသမိုင်းပေးတာဝန်တစ်ရပ်အနေဖြင့် ခံယူလျက် ပြန်လည်အသိပေးမှုများ၊ ဝေငှပေးမှုများ ပြုလုပ်ကြပြီး တစ်ချို့သောလူငယ်များတို့သည် ကရင့်တော်လှန်ရေး၊ ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး သို့ဝင်ရောက်ပြီး ပါဝင်လုပ်ဆောင်လာကြသည်။

ထိုသို့လုပ်ဆောင်နေသော အဆင့်မှနေ၍ နေရာဒေသအသီးသီးရှိ ကရင်လူငယ်များအကြား နိုင်ငံရေးအသိမြှင့်တင်ရန် နှင့် ကရင်အမျိုးသားတို့၏ အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ တည်ဆောက်မှုတို့အတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အသိပေး၊ ပညာပေး လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ကရင်လူငယ်သင်တန်းဆရာများ မရှိမဖြစ် လိုအပ်နေပြန်သည့်အတွက် ဆရာဖြစ်သင်တန်းများကိုလည်း ဖွင့်လှစ်ပို့ချပေးလျက်ရှိနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ လူငယ်များအကြား ဆက်လက်ပို့ချ ဆွေးနွေးပေးမည့် လူငယ်သင်တန်းဆရာများ မွေးထုတ်ပေးရာတွင် မဖြစ်မနေ အခြေခံသိရှိထားရမည့် ကရင်အမျိုးသားတို့၏ သမိုင်းကြောင်း နှင့် ရုန်းကန်လှုပ် ရှားမှုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်း၊ ကရင်အမျိုးသားတို့၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနှင့် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အခြေခံလမ်းစဉ်၊ လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ အသိအမြင် မြှင့်တက်လာရန် အခြေခံနိုင်ငံရေးနှင့်ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ ချမှတ်ထားသော နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ် ဖြစ်သည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်ဆိုင်ရာ ရပ်တည်ချက်များတို့ကိုလည်းကောင်း၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် တရားမျှတမှု နှင့် တရားရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများစသည်များတို့အပြင် ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာများတို့ပါဝင်သည့် ဘာသာရပ်သင်ခန်းစာများတို့ကို ဆရာဖြစ်သင်တန်းတွင် ဆွေးနွေးပို့ချပေးခဲ့သဖြင့် လူငယ်ဆရာခေါင်းဆောင်များတို့အတွက် နိုင်ငံရေးစွမ်းရည်များ မြှင့်တက်လာပါက မိမိတို့ဒေသအတွင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူ ငယ်များတို့အား အသိပေးပညာပေးမှုများတို့ကို ပိုမိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင်လာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ကရင်လူငယ်များအတွက်တည်ဆောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံရေးစွမ်းရည်မြှင့်မားလာရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုများသည် လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုကြီးမားသော ယခုကဲ့သို့ ကာလမျိုးတွင် ခရိုင်အလိုက်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော နိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့် အခက်အခဲများ၊ သင်ကြားပြီးစီးခဲ့သော ဘာသာရပ်များကို ပြန်လည်မျှဝေပေးနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ၊ ဗဟို–ခရိုင် အဆင့်ရှိ သင်တန်းဆရာများ စုဖွဲ့မှုနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှု နည်းလမ်းများတို့ကို သေချာစွာစီစစ်သုံးသပ်ပြီး လျာထားသတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လာနိုင်ပါက မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ ဒေသအသီးသီးရှိ ကရင်လူငယ်များတို့သည် မိမိတို့၏ အမျိုးသားသွင်ပြင် လက္ခဏာတည်ဆောက်ခြင်း နှင့်အတူ နိုင်ငံရေးစွမ်းရည်များမြှင့်မားလာစေမည်ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ စိန်ခေါ်မှုကြီးမားလှသည့် အမျိုးသားရေးတာဝန်ကြီးကို ကရင်လူငယ်များအနေဖြင့်၊ ကရင်လူငယ်အစည်းအရုံးအနေဖြင့်၊ ကရင်လူငယ်ကွန်ယက်အနေဖြင့် စနစ်ကျသောပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှု၊ အားကောင်းသည့် စုဖွဲ့ပါဝင်မှုတို့ဖြင့် စည်းစည်းလုံးလုံး ညီညီညွတ်ညွတ်ဖြင့် စုပေါင်းလုပ်ဆောင် အကောင်အထည်ဖော်မည်ဆိုပါက ကရင်အမျိုးသားများ လိုချင်သည့် နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်နှင့် အမျိုးသားရေး မျှော်မှန်းချက်တို့ ရရှိစေမည်ဖြစ်ပြီး ကရင်လူမျိုးတို့၏ အနာဂါတ်ဘဝ သာယာလှပစေမည်ဖြစ်သည်။

rS

- u&ifvli , ftpnf t&kH

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

trsdK;om;a&;

t rsdK;om;a&; tcGifha&;r [kwf
&, lqEáwmifqdkuvsuf
[eftqmifpdwfawGudkaqmifcifum;
b , fnSrscpfpdwf

t rsdK;om;a&; ae&m&a&;r [kwf
igESifhvlt jrifh,lrnf
*kPf&SdNa&; tpOfawGvsuf
ab;oDwGefcsaumsfvufcGm
&SdaumufwD&m;aysmufuGfbmGu
t xufa&mufcifvkdaqmifcifu
b , fnSrscpfpdwf

t rsdK;om;a&; tmPma&;r [kwf
igvkdfwmrsdKifaJymovkdyf
tmPmo&kdfuifukXkwf
yg0grmefwufc&DqufvSuf
tjypfqkdifvkdaqmifcifum
b , fnSrscpfpdwf

t rsdK;om;a&; nDTwfa&;oD
pdwfwf&ifcHtm;ynfvifH
wejyeft udrarmfukbJ
ay;qyfepfm wwfbpdGaqmif
wm0efuwÅau yefuvsuf
xufa tmufwlnSdf,rnf
&kbm;yGrifazmifwjcifzifh
,kHnfav;pm;jrwfpdwfxm;rS
rscpfpdwfwfwnfwHhf

awmfvSa&;opüzif(Ekpa&;Tif)

ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ်ခွၣ်တၣ်

တၢ်ကတိၤဆှၢနုာ်

ကလုာ်ဒူၣ်လၢ အိၣ်မူလီၤဆီတ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်သဘျ့အပူၤ အစိၤတဖၣ်အစိၤကဒိးန့ၢ်ဘၣ် သကိးဝဲ တၢ်သဘျ့ ဝံၤ ကပာ်ဖှိၣ်ထီၣ်သးဒီး သူၣ်ထီၣ်သကိးဝဲ ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ကီၢ်စၢဖှိၣ်အဂီၢ် ဂဲၤလိာ်သကိးတ့ၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. သနာ်က့ စးထီၣ်လၢ တၢ်ဒိးန့ၢ်က့ၤ တၢ်သဘျ့တစုန့ၣ် သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် လၢတၢ်ကွဲးလီၤပာ်လီၤ ဒီး စူးကါတ့ၢ်ဝဲဒၣ် ၁၉၄၇ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်၊ ၁၉၇၄ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် ဒီး ၂၀၀၈ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်တ့ၢ်အီၤဖဲ ပ့ၣ်လိၣ် လံာ်ဃံၤလၢာ်အသိးတၢ် မၤဖျါထီၣ်ဝဲ ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ်ခွဲးယာ်၊ ကလုာ်တၢ်ထဲသိးတုၤသိးခွဲးယာ် ဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၢလီၤသးခွဲးယာ်တဖၣ် တန့ၢ်လၢပှဲၤအဃိ ထံကီၢ်အံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တ့ၢ်ဝဲဒီး ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ အနံၣ် (၇၀) ဘျဲၣ် အမဲာ်ညါ၊ သုးအတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤအိၣ်တ့ၢ်ဝဲအါစုအါဘျီ ဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တူၢ်ဘၣ်ဝဲ သုးမိၤစိရိၤအသန့ ဒီး တပၣ်တံၣ် မိၤစိရိၤသန့ အတၢ်အၢတၢ်သီတဖၣ် နးနးကျံၤကျံၤ န့ၣ်လီၤ.

သုးကရူၢ် သူၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် တပၣ်တံၣ် မိၤစိရိၤသန့ ကန့ၢ်အဂီၢ် ကွဲးပာ်လီၤဝဲ ၁၉၇၄ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်တဖၣ် တြူာ်သံန့ၢ်ကွံာ်ဝဲဒၣ် ခီဖျိ ဃိးလွံၢ်ဖျၢၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်တဖၣ် အတၢ်ပြုထီၣ်ထီဒါ ဒီး ၂၀၀၈ တၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ် လၢတၢ်ကွဲးပာ်လီၤအီၤ တအိၣ်ဒီး ကမျၢ်အတၢ်ဘၣ်သးစ့ၢ်ကီး ခီဖျိထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်တဖၣ် ဂဲၤဆၢထၢၣ်ထီဒါဝဲ သုးအတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် လါဖ့ၤဘြူၤအါရံၤ (၁) သီအနံၤ ဒီး တြူာ်သံကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. သုးကိၣ်ကးအံၤ ထီဒါက့ၤဝဲ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် လၢအနီၢ်ကစၢ် ကွဲးလီၤပာ်လီၤတ့ၢ်ဝဲ ဒီး ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤအဃိ တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤအံၤ မၤဟးဂီၤစ့ၢ်ကီးဝဲ ၂၀၀၈ သဲးစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် န့ၣ်လီၤ.

သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤ ခီဖျိဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်လၢ ၂၀၂၀ နံၣ် လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ်တၢ်ဃုထၢန့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး တၢ်ဖးအတၢ်ကမူၤကမၣ်တဖၣ်အံၤ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်တဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲ အတၢ်ဘၣ်သး လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အပူၤ ခီဖျိလၢ ကမျၢ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်အမ့ၢ် CDM တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ၊ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကီၢ်စၢဖှိၣ်ဘျိၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်စးကမံးတံာ် CRPH ဃုာ်ဒီးသးစၢ်၊ ပိာ်မုၣ်ပိာ်မၢ၊ ထံကီၢ်ပှၤမၤတၢ်ဖိ၊ ကမျၢ်ဒီး ပှၤမၤတၢ်ဖိကရၢတဖၣ် လၢပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်ဝဲဒီး ပိာ်မုၣ်ပိာ်မၢၤအတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢတဖၣ်၊ ပှၤထီဒါခိၣ်ချၢတၢ်ကမံးတံာ်တဖၣ်၊ ကလုာ်ဒူၣ်ခဲလၢာ်၊ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်လၢအတီၤပတီၢ်ခဲလၢာ်၊ ထံရူၢ်ကီၢ်သဲး ပၣ်တံၣ်လၢအထီဒါဝဲ သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤတဖၣ် ပာ်ဖှိၣ်ထီၣ်သးဒီး မၤဝဲဒၣ်ကမျၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအတၢ်ထီဒါခိၣ်ချၢတၢ်ဒုးတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်စၢဖှိၣ်ဒီတဘ့ၣ် အပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထီဒါဝဲ တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအပူၤန့ၣ်ပှၤလၢပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ် (Stakeholders) တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါကရူၢ်ထဲတခါဓိၤလၢ အိၣ်ဖှိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ရိၣ်ဖှိၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲ (Collective Leadership) မ့ၢ်န့ၢ်သၢပျ့ၤ တၢ်နာ်လၢတၢ်ဂဲၤလိာ်ထီဒါမၤကတၢၢ်ကွံာ် သုးမိၤစိရိၤသန့ ဃုာ်ဒီးမိၤစိရိၤသန့ခဲလၢာ် မ့ၢ်န့ၢ်လၢာ်လၢာ်ဆ့ဆ့န့ၣ်တၢ်ကွဲးလီၤပာ်လီၤ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် လၢအှၣ်ကီၤဝဲဒၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ်ခွဲးယာ်၊ ကလုာ်တၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၢလီၤသးခွဲးယာ်တဖၣ်လၢလၢပှဲၤပှဲၤ ကန့ၢ်ဝဲဒီး တၢ်သူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် လၢအဂ့ၢ်အကျ့ၤ ကန့ၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကယဲၢ်ကရူၢ်ကရၢလၢ တူၢ်လိာ်ဒီး အၢၣ်လီၤဘၣ်သးဝဲ "ခွၣ်တၣ်" (Charter) အံၤ ကဟံးဃာ်ဝဲဒၣ် တၢ်လုၢ်တၢ်ပှၤလၢ တၢ်ကွဲးလီၤပာ်လီၤအီၤတဖၣ်ဒီး ဂဲၤလိာ်မၤလီၤမၢ်ကွံာ်ဝဲ မိၤစိရိၤသန့ ဒီး သူၣ်ထီၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်တဆိဘၣ်တဆိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂဲၤလိာ်သူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် ကန့ၢ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဂဲၤလိာ်အီၤဒ်ထံရူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်နဲၣ်ကျဲ၊ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်နဲၣ်ကျဲ (Guiding Principles) ဒီး ဖီလစံၣ်သန့ (Policies) တဖၣ် လၢတၢ်ကွဲးလီၤပာ်လီၤ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်အသိးန့ၣ် ပအိၣ်ဒီး တၢ်အၢၣ်လီၤအီလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်နာ်အိၣ်ဝဲ ဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤလၢ ခီဖျိပှၤလၢအတူၢ်လိာ်ဝဲ ခွၣ်တၣ်တဖၣ် အတၢ်ရိၣ်ဖှိၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲ (Collective Leadership) ဒီး တၢ်ပာ်ဖှိၣ်မၤဖျါထီၣ်သကိး တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဂံၢ်ဘါပာ်ဖှိၣ်လၢ ကဆိၣ်ထွဲဝဲ တၢ်တုၤဃီၤဆူ တၢ်မုၢ်လၢ်အဖီတၢၣ် ကန့ၢ်ဝဲလီၤ အဃိတၢ်ပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤဒီး ပာ်လီၤ "ခွၣ်တၣ်" အံၤန့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ် (၁)

တၢ်ပညိၣ်၊ တၢ်ကွၢ်စိ

သုးကိၣ်ကးလၢ အဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤအံၤ ကွၢ်ကပာ်ကွံာ်ဝဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်တဖၣ် အတၢ်ပာ်သးဘၣ်ထွဲဒီး ဖဲၣ်ဒရဲၣ် ဒီး ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ် ဒီး မၤတပျုာ်တပျီၤတၢ်လၢ ထံကီၢ်ဒီတဘ့ၣ် အပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးဒ်သိးအံၤအဖီခိၣ် အလီၢ်အိၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ကရၢကရိ ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကမျၢ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် (People Assembly) ဒီး ကလုာ်တၢ်ဃူတၢ်ဖိးကီၢ်ပဒိၣ် (National Unity Government) လၢတၢ်ကရၢကရိလၢအမ့ၢ် ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်ခၢၣ်စးတဖၣ် ဟ့ၣ်ဃာ်အီၤ တၢ်စိကမီၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်သိးအံၤ အဖီခိၣ်န့ၣ် ကရၢလၢဆၢထၢၣ်ခၢၣ်စးဝဲ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်လၢထီဒါ သုးမိၤစိရိၤတဖၣ် ကတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ ဒ်ထံရူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်နဲၣ်ကျဲ လၢအိၣ်ဖျါဝဲလၢ အဆၢဒိၣ် (၃) အသိး၊ ဒ်သိးဒီး ထံကီၢ်ကမုာ်က့ၤခုၣ်က့ၤဝဲ ဒီး ထံကီၢ်အတၢ်အိၣ်သးခါဆူညါ ကဂ့ၤထီၣ်ဝဲအဂီၢ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်တၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ် ကအိၣ်ထီၣ်ဝဲ၊ ဒီး ဒ်သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဝဲအသိး ကမျၢ်ပဒိၣ်ကအိၣ်ထီၣ်ဝဲအဂီၢ် တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢ အၢၣ်လီၤအီလီၤဃာ်ဝဲ ခွၣ်တၣ် (Charter) အလံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ပာ်ဖှိၣ်ထီၣ်အသးဒီး အၢၣ်လီၤအီလီၤလိာ်အသးလၢ ကမၤသကိးဝဲ ဒ် ခွၣ်တၣ် အသိးန့ၣ်လီၤ.

လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ တၢ်ဘၣ်ဂံာ်ဂုာ်အဂံၢ်ထံးခိၣ်ဘိတဖၣ် လၢအိၣ်ထီၣ်တ့ၢ်ဝဲလၢ ကီၢ်စၢဖှိၣ်အပူၤ ကကတၢၢ်ကွံာ်ဝဲ လၢာ်လၢာ်ဆ့ဆ့အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီး ဒ်သိးဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်ခဲလၢာ် ကပၣ်ဃုာ်ဂဲၤလိာ်သကိးတၢ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်ကသူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်လၢ အိၣ်ဒီး တၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၢလီၤသးခွဲးယာ်အဂီၢ်၊ ဒီး ကလုာ်ဒူၣ်ခဲလၢာ် ဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်ခဲလၢာ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျ့၊ တၢ်ထဲသိး တုၤသိးဒီး တၢ်တီတၢ်တြၢ်အဂီၢ်၊ ဒီးသူၣ်ထီၣ်သကိးတၢ်ပာ်ပနီၣ် ဒီး ပာ်ကဲလိာ်သးကဒဲကဒဲ၊ တၢ်အဲၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲလိာ်သး ဒီးတၢ်ဃူတၢ်ဖိး၊ ဒီး တၢ်အိၣ်မူအိၣ်သဃဲၤလိာ်သး လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အပူၤအဂီၢ် တၢ်ကမၤဖျါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်လၢလာ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိန့ၣ်လီၤ.

(၁) တၢ်ကရူာ်လီၤပှိၢ်ကွံာ် သုးမိၤစိရိၤသန့ ဃုာ်ဒီး မိၤစိရိၤသန့ခဲလၢာ်
(၂) တၢ်ကထူးသံကွံာ် ၂၀၀၈ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် လၢာ်လၢာ်ဆ့ဆ့
(၃) တၢ်ကသူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်
(၄) တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ် ထံဖိကီၢ်ဖိ ကမျၢ်ပဒိၣ်

အဆၢဒိၣ် (၂)
ကရူၢ်ကရၢလၢ အပၣ်ဃုာ်လၢ ခ္ၣ်တၣ်အပူၤတဖၣ် (Members of the Charter)

တၢ်ပာ်ဖှိၣ်မၤဖျါထီၣ်သကိး ဖီတၢၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်စိလၢ အဘၣ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်အီၤဖဲ ခ္ၣ်တၣ် အပူၤတဖၣ် ကန့ၢ်ကသ့ဝဲအဂီၢ် ကရူၢ်ကရၢလၢ လာ်တဖၣ် ပာ်ဖှိၣ်ထီၣ်သးဒီး ပၣ်ဃုာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၁) ကီၢ်စၢဖှိၣ်ဘျိၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်စး ကမံးတံာ် (CRPH) ဃုာ်ဒီး ဘျိၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်စးလၢ ဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီၤတဖၣ်
(၂) ထံရူၢ်ကီၢ်သဲး ပၣ်တံၣ်တဖၣ်
(၃) ကရၢစၢဖှိၣ် (Union) တဖၣ်၊ ပိာ်မုၣ်ပိာ်မၢၤတဖၣ်၊ ပှၤသူၣ်ဘီၣ်သးစၢ် ဒီး ကလုာ်ဒူၣ်ဖိ တၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ဃုာ်ဒီး ကမျၢ်တၢ်ကရၢကရိကရၢတဖၣ်၊ တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢအထီဒါဝဲ သုးမီၤစိရိၤသန္ (CDM) တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်၊ ကမျၢ်တၢ်ထီဒါခိၣ်ချၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤကရူၢ် ကရၢ (Strike Groups) တဖၣ်.
(၄) ကလုာ်ဒူၣ် တၢ်ပၢၢ်ဆၢကရၢ (Ethnic Resistance Organization-EROs) တဖၣ်
(၅) တၢ်ဘၢၣ်စၢၤကတိၢ် ကီၢ်စဲၣ်/ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ယူၣ်နံးစ် (State/Federal Units) ခၢၣ်စးတဖၣ် ဒီး တၢ်ကရၢကရိ/ကိၣ်ကး လၢအိၣ်သူၣ်ထီၣ် ဆီလီၤသးလၢ ကလုာ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ် အဖီခိၣ် (ethnic-based organization/councils) တဖၣ်.

အဆၢဒိၣ် (၃)
တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကမၤဖျါထီၣ် အမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ် (မ့တမ့ၢ်) ထံရူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်နဲၣ်ကျဲ

၁. သုးတၢ်ပၢ်းန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤ ကကတၢၢ်ကွံာ်ဝဲ ဒီး တၢ်သူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်အဂီၢ် တၢ်ကဂဲၤလိာ်အီၤတုၤလီၤလၢ သုးမီၤစိရိၤသန္ ဃုာ်ဒီး မီၤစိရိၤသန္ခဲလၢာ် ကကတၢၢ်ကွံာ်ဝဲအဂီၢ် ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် (CDM) အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဃုာ်ဒီး ကမျၢ်တၢ်ထီဒါခိၣ်ချၢဖးဒိၣ် အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် ဟူးဂဲၤဝဲတပယူာ်ဃီကန့ၢ်အဂီၢ် တၢ်ကရိဖှိၣ်ထီၣ်ဟူးထီၣ်ဂဲၤ၊ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ ဒီး ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤ
၂. တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် ဘျိၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်စးကမံးတံာ် (CRPH) ခီဖျိဘျိၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်စးလၢ ဘၣ်တၢ်ဃုထၢအီၤတဖၣ်ဒီး ပာ်ဖှိၣ်မၤသကိးတၢ် ဒ်ဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤ (Sectors) ဘၣ်ထွဲအသိး.
၃. ဒ်သိးဒီး တၢ်ထိၣ်ဃူပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤ ထံရူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်အၢၣ်လီၤဘၣ်သး ဒီး တၢ်မၤဖျါထီၣ် ခါဆူညါတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် ကန့ၢ်ဝဲအဂီၢ် တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် လၢတၢ်ပာ်ဖှိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီး သိၣ်မှံၤထံရူၢ်ကီၢ်သဲးပၣ်တံၣ်တဖၣ်၊ ကလုာ်ဒူၣ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢကရၢတဖၣ်ဒီး ပှၤမၤတၢ်ဖိကရၢစၢဖှိၣ်တဖၣ်၊ ပိာ်မုၣ်ပိာ်မၢၤတဖၣ်၊ ပှၤသူၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ် ဒီး ပှၤနိၣ်ဂံၢ်စှၤတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ဃုာ်ဒီး ကမျၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်.
၄. တၢ်ကကွဲးဒီး ပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤဝဲဒၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ခ္ၣ်တၣ်.
၅. ဒ် ခ္ၣ်တၣ် (Charter) အိၣ်ဝဲအသိး တၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၢၣ်စၢၤကတိၢ် ကလုာ်တၢ်ဃူတၢ်ဖိးကီၢ်ပဒိၣ် (NUG) ဒီး တၢ်ကသူၣ်ထီၣ်ဆီလီၤ သဲစးတၢ်ဘျၢဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတ့သနၢၣ်တဖၣ် (legislative and judicial bodies).
၆. တၢ်ရှာ်လီၤကွံာ် မီၤစိရိၤသန္ လၢာ်လၢာ်ဆ့ဆ့ ဒီး တၢ်သူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်အဂီၢ်၊ တၢ်ကကိး ကမျၢ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ်တဘျီ လၢအပၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး ကရူၢ်ကရၢခဲလၢာ် လၢအိၣ်ဝဲဒီး တၢ်ပညိၣ်ဖီတၢၣ် တမံၤဃီတဖၣ်.
၇. မီၤစိရိၤသန္ ကလီၤမၢ်ကွံာ်အဂီၢ်၊ တၢ်ကတြူာ်သံကွံာ် ၂၀၀၈ သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် ဒီး သူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်အဂီၢ်၊ တၢ်ကကွဲးလီၤဟ်လီၤ တၢ်တိာ်ကူၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် ဒီး မၤဖျါထီၣ်အီၤ.
၈. တၢ်ကကွဲးပာ်လီၤ တၢ်လဲလိာ်ကတိၢ် သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် (Transitional Constitution).
၉. တၢ်ကသူၣ်ထီၣ် တၢ်လဲလိာ်ကတိၢ် ကီၢ်ပဒိၣ် (Transitional Government).
၁၀. တၢ်ကကိးထံကီၢ်ဒီတဘ့ၣ် သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် (Constitutional Assembly)၊ ကွဲးထုးထီၣ်ဒီးပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤ ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်
၁၁. တၢ်ကပၢ်းန့ၢ် ကမျၢ်အတၢ်ဘၣ်သးဒီး ပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤ ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် လၢဘၣ်တၢ်ကွဲးပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤအီၤလၢ ထံကီၢ်ဒီတဘ့ၣ် သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် (Constitutional Assembly) ဒီး မၤတၢ်ဃုထၢအမူး.
၁၂. ဒ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် တၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ် လၢတၢ်ပာ်ဂၢၢ်ပာ်ကျၢၤ ပာ်လီၤတ့ၢ်အီၤအိၣ်ဝဲအသိး တၢ်ကွဲးပာ်လီၤသဲစးတၢ်ဘျၢ၊ တၢ်ပၢတၢ်ပြး ဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတ့သနၢၣ် (Legislative, Executive and Judicial bodies) တဖၣ် ဒီး လူၤပိာ်မၤထွဲအီၤဒ် သဲစးတၢ် ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်သန္ အိၣ်ဝဲအသိး.

အဆၢဒိၣ် (၄)
တၢ်ကွဲးပာ်လီၤ ဖဲၣ်ဒရဲၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်

သန့ၤထီၣ်အသးလၢ ခ္ၣ်တၣ် (Charter) အံၤအဖီခိၣ် တၢ်ကပာ်လီၤ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်နဲၣ်ကျဲ (guiding principles) တဖၣ် ဒ်လာ်အသိးလၢတၢ်သူၣ်ထီၣ် ခါဆူညါ ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်အဂီၢ် တၢ်ကကွဲးပာ်လီၤ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲစး တၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် (ပတြိာ်) လၢအလီၢ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

အကူာ် (၁) ကီၢ်စၢဖှိၣ် တၢ်ထံၣ်စိ ဒီး အလုၢ်အပှၤ
အကူာ် (၂) တၢ်သူၣ်ထီၣ် ဖဲၣ်ဒရဲၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ် ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်နဲၣ်ကျဲတဖၣ်
အကူာ် (၃) ဂံၢ်ခိၣ်ထံး သန္တဖၣ်.

လံာ်အံၤ ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤလၢ ကလုာ်တၢ်ဃူတၢ်ဖိးတၢ်ကူၣ်လိာ်ကိၣ်ကး (National Unity Consultative Council-NUCC) န့ၣ်လီၤ. လံာ်အံၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအိၣ်တ့ၢ်တဖၣ် ပကပာ်ဖျါထီၣ်အီၤ တကူာ်ဘၣ်တကူာ် လၢ သူလ့ၤလံာ်တၢ်ကစိၣ်အပူၤအံၤနှၣ်လီၤ. ဝံသးစူၤ အိၣ်ခိးကွၢ်ကဒီးလၢ သူလ့ၤလံာ်တၢ်ကစိၣ် အသီတဘ့ၣ်အပူၤတက့ၢ်

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢကီၢ်သူလ့ၤတၢ်ပၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ၂၀၂၂နံၣ်လါအီးကထိဘၢၣ် တလါအကတီၢ်ပူၤတၢ်ဒုးကစီၣ်

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤ တၢ်ပၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ၂၀၂၂ နံၣ်လါအီးကထိဘၢၣ်ဒီတလါအကတီၢ်ပူၤကညီဒီကလုာ် တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်၊ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ ဒီး သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးသ့ၣ်တဖၣ် အဘၢၣ်စၢၤ တၢ်ဘၣ်သဂၢၢ်ခးလိာ်သး ကဲထီၣ်ဝဲကိးနံၤ ဒဲးနှၣ်လီၤ. တလါအကတီၢ်ပူၤ တၢ်ဒုးဖးဒိၣ် တၢ်ဒုးဆံး၊ တၢ်ဒုးစဲးပြံး ခဲလၢာ်ကဲထီၣ်ဝဲ (၂၈၆) ဘျီ ဒီး သုးမီၤစီရိၤအသုး သံဝဲ (၃၆၉) ဂၤ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ (၃၀၂) ဂၤ နှၣ်လီၤ. ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်၊ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ တကပၤတခီ ဟ့ၣ်လီၤအသးသမူလၢ ထံကီၢ်ဒီး ပှၤကလုာ်အဂီၢ် ခဲလၢာ် (၆) ဂၤ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ (၄၆) ဂၤနှၣ်လီၤ.

သုးမီၤစီရိၤ အသုး ဟဲက့ၤဟ့ၣ်လီၤသးဃုာ်ဒီးတၢ်စုကဝဲၤ (၄) ဂၤ၊ ပာ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤလၢ တၢ်ဒုးပျိပူၤ (၃၂) ဂၤ၊ ဒီး ပပှၤဖိၣ်နှၢ်သုးမီၤစီရိၤအသုးဖိ (၁) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး အီသံလီၤအသးလၢ အသုးကလၢၤပူၤ (၂) ဂၤ၊ ဒီး ဆိက့သံလၢအသုးကလၢၤပူၤ (၂) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုးသိလ့ၣ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲ (၁၈) ခိၣ်နှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး သူဝဲကဘီယူၤဒုးသုး ဒီး ဟဲခးဝဲကညီဒီကလုာ် တၢ်ထူၣ်ဖျဲး သုးမုၢ်ဒိၣ်၊ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ (၆) ဘျီနှၣ်လီၤ. ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤတၢ်ပၢ ကီၢ်ရှၣ် သုးက့ (၆) ဘ့ၣ် အဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ကညီဒီကလုာ် တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်၊ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ ဒီး သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးတဖၣ် အဘၢၣ်စၢၤ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ အိၣ်ဝဲတပယူာ်ဃီနှၣ်လီၤ.

သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤဘၣ်ဒိဝဲ ကမျၢ်ဖိခွဲးယာ်ဒ်အမ့ၢ် ခးလီၤဝဲကျိဖးဒိၣ်လၢကမျၢ်ဖိအဒူသဝီပူၤ၊ဟဲခးလီၤတၢ်လၢ ကဘီယူၤ လၢကမျၢ်ဖိ အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်အကျဲ နှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ထီၣ်ဒွဲၣ်အူကွံာ်ဝဲ ကမျၢ်ဖိ အဟံၣ်အဃီ၊ ထီၣ်ဃိကမျၢ် အဟံၣ် ဒီး မၤဟးဂီၤဟံၣ် အတၢ်ပီးတၢ်လီ၊ ဖိၣ်ကမျၢ်လၢ အတၢ်ကမၣ် တအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်၊ ဟံးဆူၣ်ကမျၢ် အကျိၣ်အစ့ ဒီး ကမျၢ်ဖိအတၢ်ဖိတၢ်လံၤ သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ် စ့ၢ်ကီးဝဲအါမးနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုး သ့ၣ်တဖၣ် ဟုၣ်အိၣ်ဝဲ ကမျၢ် အဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤပျံၤမၤဖုးကမျၢ် ဒီး တပျဲကမျၢ်မၤအိၣ်က့ၤ အဘုအဟုဘၣ်အဃိ ကမျၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်ကီတၢ်ခဲအါမံၤအါကလုာ် နှၣ်လီၤ.

ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရိၤအသုး သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤဝဲကျိဖးဒိၣ်လၢ ကမျၢ်ဖိ အဒူသဝီပူၤ ကမျၢ်ဖိ အတၢ်ဖံးအိၣ် မၤအိၣ်လီၢ်ကျဲအဃိ ဘၣ်သံဝဲကမျၢ် (၄) ဂၤ၊ ဘၣ်ဒိဝဲ (၁၁) ဂၤ ဒီး ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲကမျၢ်ဖိအဟံၣ် (၆) ဖျၢၣ်၊ ဒွဲၣ်အူကွံာ်ဝဲကမျၢ်ဖိ အဟံၣ် (၁၈) ဖျၢၣ် ဒီး ဖိၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိလၢ အတၢ်ကမၣ်တအိၣ်ဘၣ် (၁) ဂၤ နှၣ်လီၤ.

ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရိၤအသုး ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢ ကမျၢ်ဖိအဒူသဝီပူၤ၊ ကမျၢ်ဖိ တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ် အကျဲအဃိ ဘၣ်သံဝဲ ကမျၢ် (၂) ဂၤ၊ ဘၣ်ဒိ ဝဲနွံကယၤ ဒီး ဖိၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိ လၢအတၢ်ကမၣ်တအိၣ်ဘၣ် ခဲလၢာ် (၁၀၀) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤ အသုးတဖၣ် တြီဝဲကမျၢ်ဖိလၢစိာ်ဝဲဟုသးအဃိ ကမျၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အီ တၢ်ဂ့ၢ်ကီ နှၣ်လီၤ.

မုၢ်တြိၢ်ကီၢ်ရှၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢ ကမျၢ်ဖိအဒူသဝီ၊ ကမျၢ်ဖိအတၢ်ဖံးအိၣ် မၤအိၣ်လီၢ်ကျဲအဃိ ဘၣ်သံဝဲကမျၢ် (၂) ဂၤ အကျါပၣ်ဃုာ်ဒီး တပွဲဖိတပါ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ (၈) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်အဃိ ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲ ကမျၢ်ဖိအဟံၣ် (၅) ဖျၢၣ်နှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး၊

(၃) ဂၤ ဒီး သုးမီၤစီရိၤအသုး ခးသံဝဲကမျၢ် (၁) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး ဒွဲၣ်အူဝဲ ကမျၢ်ဖိအဟံၣ်(၆)ဖျၢၣ်ဒီးဖိၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိလၢ အတၢ်ကမၣ် တအိၣ်ဘၣ်တဖၣ် ခဲလၢာ် (၅၄) ဂၤနှၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိလၢ သုးမီၤစီရိၤအသုးဖိၣ် အီၤတဖၣ်တနီၤမၤဒၢၣ်မၤလီၤဝဲ၊ တနီၤသူဝဲလၢ ကဘၣ်ယိးနှၢ်အပှၤဘၣ်ဒိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး သူစ့ၢ်ကီးဝဲလၢ ကဘၣ်ဟးဒုးနဲၣ်နှၢ်အကျဲ ဒီး ဝံစၢၤ အသုးတၢ်ဖိတၢ်လံၤနှၣ်လီၤ. လၢၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ် ဒီး မူကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရိၤအသုး သ့ၣ်တဖၣ် တပျဲဝဲကမျၢ် လၢကမၤအိၣ်က့ၤ အဘုအဟုဘၣ်အဃိ ကမျၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အီတၢ်ဂ့ၢ်ကီသ့ၣ်တဖၣ်နှၣ်လီၤ.

ဘျံးဒဝဲကီၢ်ရှၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရိၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးသံဝဲကမျၢ် (၂) ဂၤ၊ ခးဘၣ်ဒိဝဲ ကမျၢ် (၁) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးဆူၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိအကျိၣ်အစ့ ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ စ့ပယီၤအကလီၢ် (၇၀၀) သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုး ဖိၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိလၢအတၢ်ကမၣ် တအိၣ်ဘၣ် (၂) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး သူဝဲကဘီယူၤ ဒီး ဟဲခးလီၤ တၢ်လၢကမျၢ်ဖိအဒူသဝီ အတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး လီၢ်ကျဲ ခဲလၢာ် အိၣ်ဝဲ (၂) ဘျီနှၣ်လီၤ.

ဒူပျာ်ယာ်ကီၢ်ရှၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤဝဲ ကျိဖးဒိၣ်လၢကမျၢ်ဖိအဒူသဝီ ကမျၢ်ဖိ တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ် အလီၢ်အကျဲ အဃိ ဘၣ်သံဝဲကမျၢ် (၂) ဂၤ အကျါပၣ်ဃုာ်ဒီးသိခါတပါ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ (၁၁) ဂၤနှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး၊ သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်အဃိ ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲ ကမျၢ်ဖိအဟံၣ် (၅) ဖျၢၣ်နှၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရိၤ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးဝဲ ကမျၢ် (၂) ဂၤနှၣ် လီၤ. သုးမီၤစီရိၤအသုး သူဝဲကဘီယူၤဒီး ဟဲခးလီၤတၢ်လၢ ကမျၢ်ဖိအဒူသဝီ၊ ကမျၢ်ဖိအတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လီၢ်ကျဲ ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ(၃) ဘျီနှၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤ တၢ်ပၢဟိၣ်ကဝီၤပူၤ စးထိၣ် ၂၀၂၂ နံၣ် လါယနူၤအါရံၤ ဒီး တုၤလါအိးကထိဘၢၣ်အပူၤ တၢ်ဒုးဖးဒိၣ်၊ တၢ်ဒုးဆံး၊ တၢ်ဒုးစဲးပြံး ကဲထိၣ်ဝဲခဲလၢာ် (၃၈၄၅) ဘျီ ဒီး သုးမီၤစိရိၤ အသုး သံဝဲခဲလၢာ် (၃၆၆၄) ဂၤ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ (၂၇၀၀) ဂၤန့ၣ်လီၤ. ၂၀၂၁ နံၣ် အကတီၢ်ပူၤ တၢ်ဒုးဖးဒိၣ်၊ တၢ်ဒုးဆံး၊ တၢ်ဒုးစဲးပြံး ခဲလၢာ်ကဲထိၣ်ဝဲ (၃၁၅၂) ဘျီ ဒီး သုးမီၤစိရိၤ အသုးသံဝဲ (၂၁၉၀) ဂၤ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ (၂၀၄၈) ဂၤန့ၣ်လီၤ. စးထိၣ် သုးမီၤစိရိၤ အသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ထံကီၢ် အတၢ်စိတၢ်ကမီၤ ဝံၤအလီၢ်ခံ ဒီး တုၤခဲအံၤ သုးမီၤစိရိၤအသုး သ့ၣ်တဖၣ် သူဝဲကဘီယူၤဒုးသုး ဒီး ဟဲခးဝဲ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်၊ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ (၁၀၇)ဘျီ န့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤ တၢ်ပၢဟိၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစိရိၤအသုးရှ့ၣ် လၢဟဲထိၣ်ဟူးဂဲၤလၢ ဟိၣ်ကဝီၤတၢ်ဒိၣ်စိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ၊ ဒုးယၤဂ့ၢ်ဝီ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ သုးရှ့ၣ်အိၣ်ဝဲအဘ့ၣ် (၅၀) ဘျဲၣ် ဒီး သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးရှ့ၣ် (၄) ဘ့ၣ် ပာ်ဖှိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီး သုးမီၤစိရိၤအသုး လၢဒုးယၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဟိၣ်ကဝီၤတၢ်ဒိၣ်စိ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤ တၢ်ပၢဟိၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမုၢ်လၢအဒိသဒၢကွၤဟိၣ်ကဝီၤ ဒိသဒၢကမျၢၢ်ဖိအသးသမူတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢ ဒီး ဒုးထီဒါဝဲ သုးမီၤစိရိၤ အသုးတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်၊ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ ဒီး ကညီဒီကလုာ် တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ် တၢ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲဖိလာ် ကမျၢၢ်တၢ်ဒီသဒၢ သုးကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကီၢ်သူလ့ၤ တၢ်ပၢဟိၣ်ကဝီၤပူၤ ခီဖျိတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိၣ်ဝဲတပယူာ်ဃီ ဒီး သုးမီၤစိရိၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤထီဒါဝဲ ဟိၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် အိၣ်ဝဲထိဘိအဃိ ကမျၢၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဃ့ၢ်အိၣ်ခူသူၣ်လၢ တၢ်ပူၤဖျဲး အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကမျၢၢ်ဖိ (၃) ကလီၢ်ဘျဲၣ် ဘၣ်ဃ့ၢ်အိၣ်ခူသူၣ် လၢ တၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ် အကျါ ကမျၢၢ်ဖိ (၁) ကလီၢ်ဘျဲၣ် လိၣ်ဘၣ်ဝဲ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်အိၣ်တၢ်အီ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢ=

တၢ်ကရၢကရိဒီးတၢ်ဘီးဘၣ်ရၤလီၤဝဲၤကျိၤလီၢ်ခၢၣ်သး

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးကမျၢၢ်တဂၤလၢသုးမီၤစိရိၤအသုးဖိၣ်နၢ်မၤဆူးမၤဆါအီၤတဂၤအဂ့ၢ်

ကမျၢၢ်တဂၤလၢ သုးမီၤစိရိၤအသုး ဖိၣ်ဒီး မၤအၢမၤနးအီၤ

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ တၢ်ကရၢကရိဒီးတၢ်ဘီးဘၣ်ရၤလီၤဝဲၤကျိၤလီၢ်ခၢၣ်သး ဒိးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢထံၣ်လိာ်စံးကတိၤတၢ်ဒီး ကမျၢၢ်ဖိလၢ ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှ့ၣ်တဂၤ လၢအဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အီၤလၢ သုးမီၤစိရိၤအသုးတဖၣ် ဒီး မၤဆူးမၤဆါတ့ၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ကမျၢၢ်ဖိတဂၤအံၤတဲဖျါထိၣ်အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် ဒ်လာ်အသိးအံၤန့ၣ်လီၤ.

သုးမီၤစိရိၤအတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤအံၤန့ၣ် ယထံၣ်လၢ တကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်အံၤပတူၢ်တန့ၢ်ခိၣ်တကဲဘၣ်အဃိ ပဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးပာ်ဖျါထိၣ်ပတၢ်ဘၣ်သးန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိပပာ်ဖျါထိၣ်ပတၢ်ဘၣ်သးဒ်န့ၣ်အဃိ သုးမီၤစိရိၤအ (အုပ်ချုပ်ရေးမှူး) ကွၢ်ဝဲတဘၣ်အမဲာ်ဘၣ်ဒီး ယဆိမိၣ်လၢ ကမ့ၢ် (အုပ်ချုပ်ရေးမှူး) မၢပှၤဖိၣ်ယၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲပှၤဖိၣ်ယၤဒီး ပှၤဘိၣ်ဘၢယခိၣ်ဒီး (မိုးကာ)၊ အဝဲသ့ၣ်လူယၤဒီးထံ၊ ဒီး တီၢ်ယၤ န့ၣ်လီၤ. တီၢ်ယၤဝံၤ တစိၢ် ပာ်အိၣ်ဘှံးယၤ ဝံၤတီၢ်ကဒီးယၤ မၤဝဲဒၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိယကသါ တလၢသါဘၣ်အဃိ ယလီၤဃံၢ် ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ယခိၣ်စ့ၢ်ကီးအပူၤလီၢ်အိၣ်ဒံးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ယဂုာ်ဃံလၢအထွဲတကပၤ ကၢ် ၂ ဘ့ၣ် ဒီး လၢအစ့ၣ်တကပၤ ကၢ်ဝဲဒၣ် ၃ ဘ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ယခိၣ်စ့ၢ်ကီးကၢ်ဘၣ်ဆၣ် ခဲအံၤယဂုာ်ကျဲးစၢးဘှီကွၤအီၤအဃိ ခဲအံၤလီၤထိၣ်ကွၤဝဲလံန့ၣ်လီၤ.

အခိၣ်ထံးန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်ယၤ ဒီး ထၢနုာ်လီၤယၤလၢ ကါပူၤ (အိမ်စီးကား)၊ (လက်ထိပ်ခတ်) ဃာ်ယစု၊ ဒီး ဘိၣ်ဃာ်ပခိၣ်သၣ်ဃံန့ၣ်လီၤ. ဒီး ကွၤဆှၢယၤတုၤလၢ ခလရ–၆၀ သုးရှ့ၣ်အသုးကလၢၤပူၤ န့ၣ်လီၤ. ယက ဆဲးစုမုၢ်ကျၢၢ် (လက်မှတ်ထိုး) လၢယဆဲးကျိးဒီး ပှၤပူထိၣ်လိထိၣ်တၢ်ကရူၢ် (မတရားအသင်းနဲ့ဆက်သွယ်မှု) န့ၣ်လီၤ. သနာ်က့ ယတဲအီၤလၢ ယတဘၣ်ထွဲဒီးပှၤတဖၣ် န့ၣ်ဘၣ်အဃိ ယအၢၣ်လီၤတကဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢ ယစံးဆၢဒ်န့ၣ်အဃိ အဝဲသ့ၣ်ဆဲးသမံသမိးယၤတခီခီ၊ တီၢ်ယၤတခီခီန့ၣ်လီၤ. တဲ စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ ယခိၣ်မး (ခေါင်းမာတယ်) န့ၣ်လီၤ.

လၢခံ အဝဲသ့ၣ် လဲၤကိးလီၤယၤလၢတၢ်ပူၤတခါန့ၣ်လီၤ. တုၤလၢတၢ်ပူၤဒီး အဝဲသ့ၣ်ထိၣ်ယီၢ်ယၤ၊ ဆိၣ်ယကိာ်လၢကျိ (ကျိအထိ) ဒီး တီၢ်ကၢ်ယဂူာ်ဃံန့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်ယဘၣ် အၢဘၣ်သီဒီတဂၤ ဒီး ကွၤထၢနုာ်ကဒီးယၤ

သုးမီၤစိရိၤအသုး မၤအၢမၤနးအီၤအဃိ အခိၣ်သၣ်ဃံ ဒီး အခံကီၢ် အပူၤလီၢ် အိၣ်ထိၣ်ဝဲ

(တၢ်လီၢ်အံၤဖဲယပူၤဖျဲးမၣ်ယသ့ၣ်ညါကွၤန့ၣ်လီၤ.) ဖဲယတုၤလၢ သုးကလၢၤပူၤအဆၢကတီၢ်တွံၢ်လီၤယၤ ဘၣ်ဆၣ် ခီဖျိလၢ (လက်ထိပ်ခတ်) ဃာ်ယစု ဒီး ဘိၣ်ဃာ်ယခိၣ် အဃိ ယဟးတသ့ ဘၣ်. အဃိအဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်တံၢ်ဃာ်ယၤ ၂ ဂၤ ဒီး တွံၢ်လီၤ ယၤန့ၣ်လီၤ.

ဒီး အဝဲသ့ၣ် စးထိၣ်သမံသမိးယၤ န့ၣ်လီၤ. ဒီး အဝဲသ့ၣ် ထူယၤတီၢ်ယၤ န့ၣ်လီၤ. သမံသမိးယၤ ဝံၤ ဒီး လီၢ်ခံတသီ ကွၤသမံသမိးကဒီးဝဲတဘျီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢ လၢ (အမှောင်ခန်း) ပူၤန့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ခံတနံၤ စရဖ ဟဲသမံသမိးယၤ ဒီး ဖဲန့ၣ်မၣ် အဝဲသ့ၣ် ဒုးအိယၤထံ အဃိ လၢ ၃ သီအတီၢ်ပူၤ ယစးထိၣ်အိဘၣ်ထံန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢ ၆ သီအ တီၢ်ပူၤန့ၣ် ယအိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ခံးကျါ ဒီး ယနၢ်ဟူလၢ အဝဲသ့ၣ်တဲလိာ် အသး လၢ ပှၤလၢ (ရဲစခန်း) တဖၣ်ကဟဲကိးယၤန့ၣ် လီၤ. ဒီးဖဲန့ၣ်ယသ့ၣ်ညါ လီၤယသးလၢယတ သံဘၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သနၣ်က့ ယကလဲၤဘၣ် ဖဲလဲၣ်ဒ့ ယတ သ့ၣ်ညါ ဘၣ်.

ယမ့ၢ်လဲၤဘၣ်လၢ (ရဲစခန်း) နှၣ် ယဆိကမိၣ် လၢ ကကိညၢ် လီၤတစဲး အဃိ ယသးခုနှၣ်လီၤ. ဖဲလၢ ၉ သီ အနံၤနှၣ် (ဒုမြို့နယ်မှူး) ဒီးအပှၤတဖၣ် ဟဲ ကိးယၤလၢ (အိမ်စီးကား) တခိၣ်နှၣ်လီၤ. ဒီး ယကွၢ်တုၤလၢ (ရဲစခန်း) နှၣ်လီၤ.

ဖဲယကွၢ်တုၤလၢ (ရဲစခန်း) နှၣ်ယကဲထိၣ်ဝဲဒ် ပှၤကွ့ၢ်ပှၤကွဲၣ် (ဒုက္ခိတ) တဂၤအသိးနှၣ်လီၤ. ယခိၣ်ကၢ်အဃိ ပဘၣ်စိာ်ဃုာ်ဒီး (ချိုင်းထောက်)၊ ပှၤဘၣ်ဝံၢ်ထိၣ်ယၤ၊ ဒီး ပမ့ၢ်တဲလၢအဖုၣ်နှၣ် အဝဲသ့ၣ်ကျဲၤဝဲတဆိတဆိဒီး ဃ့အိၣ်ကျိၣ်ဃ့အိၣ်စ့အဃိ ပဟ့ၣ်အီၤစ့ခဲလၢာ် (၅၇) ကလီၢ် (နီၤဟ့ၣ်လီၤပှၤတဖုစုာ်စုာ်လီၤတဲာ်စ့ခဲလၢာ် (၅၇) ကလီၢ်) နှၣ်လီၤ.

ဖဲ လါအီးကထိဘၢၣ် ၆ သီအနံၤနှၣ် အဝဲသ့ၣ်ပျဲလီၤကွၢ်ယၤနှၣ်လီၤ. ဖဲအပျဲလီၤယၤအဆၢကတီၢ်ယဘၣ်ဆဲးလီၤဝဲ (ခံဝန်လက်မှတ်) လၢအမ့ၢ်ဝဲ (အချိန်မရွေး) ဟဲကွၢ်ဖိၣ်ယၤန့ၢ်နှၣ်လီၤ. စးထိၣ်ဖိၣ်ယၤလၢ လါစဲးပထ့ဘၢၣ် ၅ သီဟါခီ ၈း၃၀ နၣ်ရံၣ်၊ ဒီး ယအိၣ်ဘၣ်လၢပဃိၤသုးတၢ်ဒုးဃာ်အလီၢ် ၉ သီနှၣ်လီၤ. ၉ သီဝံၤအလီၢ်ခံ ပၢၤကီၢ်ဟဲသမံသမိးယၤ ဒီး ယဟဲကွၢ်အိၣ်ဘၣ်လၢ ပၢၤကီၢ်အရှုနှၣ်လီၤ. တုၤလၢ လါအီးကထိဘၢၣ် ၆ သီ မုၢ်ဃ့ၢ်လီၤမၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်ပျဲလီၤကွံာ်ယၤနှၣ်လီၤ.

ပှၤပျဲလီၤယၤဝံၤအလီၢ်ခံ ဒ်သိးယကအိၣ်မူဘၣ်ကွၢ်အဂီၢ် ယဘၣ်လဲၤခီဖျိအီၤ နးထိၣ်တစဲးနှၣ်လီၤ. တၢ်လိၣ်တခီ အရှုဒိၣ်ကတၢၢ်ဒုကမ့ၢ်ဝဲ ဖိသၣ်ထိၣ်ကို တၢ်လၢာ်ဘူၣ်လၢာ်စ့ၤတခါ၊ ဒီး တနံၤဘၣ်တနံၤ ပအိၣ်ပအီအဂီၢ်နှၣ်လီၤ. တလါဘၣ်တလါဒု ပလဲၤခီဖျိဘၣ်အီၤနးနးကျံၤကျံၤနှၣ်လီၤ. ခီဖျိပတၢ်ဖံးတၢ်မၤတအိၣ်ဘၣ် ဒီး ဒ်သိးယဟဲကတုၤဖဲအံၤအဂီၢ် (ဟဲလၢတၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်) တၢ်လၢာ်ဘူၣ်လၢာ်စ့ၤအိၣ်စ့ၢ်ကီးအဃိ ကီခဲစ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်လၢယဂီၢ်နှၣ်လီၤ.

ယအဲၣ်ဒိးဟ့ၣ်ကူၣ် ပပုၢ်ပဝဲၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပမ့ၢ်ဟးဆှဲးပဃိၤသုးအအၢအသီတဖုအံၤနှၣ် ကမ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤနှၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တဖိၣ်န့ၢ်ပှၤဘၣ်ဒု ကဂ့ၤဝဲဒၣ်နှၣ်လီၤ. ဖိၣ်ဝဲမ့ၢ်န့ၢ်ဒု ဒ်ယတဲတ့ၢ်မၤကၢာ်အသိးလီၤ ပှၤသးသမူနှၣ်တပဲာ်လုၢ်ပဲာ်ပှၤဝဲဘၣ်. ပှၤလၢဖိၣ်ဝဲန့ၢ်တဖၣ်အါတက့ၢ်လၢ ပှၤဘၣ်သံနှၣ်လီၤ.

ဘၣ်တၢ်ကွဲးဘျၢကွၤအီၤလၢတၢ်ကရၢကရိဒီးတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဝဲၤကျိၤ – လီၢ်ခၢၣ်သး

လၢတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢအဖီခိၣ်ကမျၢၢ်တဂၤအံၤ တအဲၣ်ဒိးဝဲလၢတၢ်ကဟ်ဖျါအမံၤဒီးအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲဘၣ်နှၣ်လီၤ

ကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ်သရၣ်ဒိၣ်လွဲဖီလဲၤပူၤကွံာ်

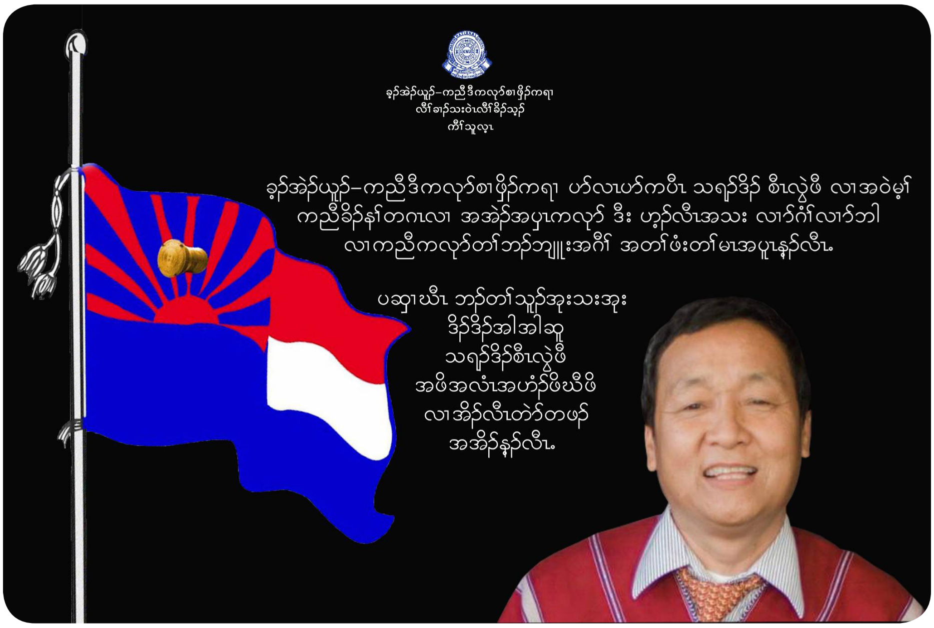

သရၣ်ဒိၣ်လွဲဖီနှၣ် မ့ၢ်ကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ်တဂၤလၢ အဂဲၤစံးဂဲၤကတိၤတၢ်သပှၢ်ပှၢ်လၢကညီကလုာ်ဂ့ၢ်ဝီ တၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤဒီး ကညီကလုာ် အိၣ်ကီၢ်ကွိၣ်တဲၣ်အပူၤတဖၣ် ကသ့ၣ်ညါလီၤက့ၤအသးလၢ အမ့ၢ်ကညီကလုာ်ဒီးကအိၣ်ဃူအိၣ်ဖိး ဂဲၤလိာ်မၤဒိၣ်ထိၣ်ထီထိၣ်သကိးက့ၤ ကညီကလုာ်အကျိာ်၊ အလုၢ်အလၢ်၊ တၢ်ဆဲးတၢ်လၤတဖၣ် လၢကအိၣ်ဖျါထိၣ်အဂီၢ်နှၣ်လီၤ.

မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးခိၣ်နၢ်တဂၤလၢ အဂုာ်ကျဲးစၢးဖိၣ်လိာ်သကိးစု မၤသကိးတၢ်ဒီး ကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ် အိၣ်လၢကီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ ကီၢ်ဆၢမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ ကီၢ်ချၢမ့ၢ်ဂ့ၤခဲလၢာ်နှၣ်လီၤ. အဝဲအိၣ်ဒီးတၢ်သူၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤထီဘိလၢ တၢ်မၤအပူၤဒီး ဂဲၤလိာ်မၤဝဲသပှၢ်ပှၢ် ဒ်တၢ်သ့အိၣ်ဒီးအီၤအသိးနှၣ်လီၤ. ကညီကလုာ်အကျါ တၢ်မ့ၢ်လိၣ်ထိၣ်တခါခါမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ တၢ်ကီတၢ်ခဲမ့ၢ်အိၣ်ထိၣ်တခါလၢ်လၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ အဝဲဂုာ်ကျဲးစၢးမၤစၢၤဝဲ အသ့ကတၢၢ်ဒီး တၢ်သူၣ်ထိၣ်ကွၤ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤ အဝဲဂုာ်ကျဲးစၢးထိၣ်ဃူ ပာ်ဖှိၣ်မၤသကိးဝဲအဃိ အဝဲမ့ၢ်ပှၤတဂၤလၢ တၢ်အဲၣ်အီၤလၢအပှၤကလုာ် ဃုာ်ဒီးခိၣ်နၢ် သရၣ်သမါ၊ ပှၤလၢအမၤသကိးတၢ်ဒီးအီၤတဖၣ်နှၣ်လီၤ.

သရၣ်ဒိၣ်စီၤလွဲဖီ မ့ၢ်ကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပှ်ၤဒိၣ်တဂၤလၢ အဂဲၤလိာ်တၢ်လၢ ကညီကလုာ်အဂီၢ် ဒီး ကတိၢ်အံၤ လၢတၢ်တဆိမိၣ်ဘၣ်အပူၤ အဝဲပာ်တ့ၢ်ကွံာ် အဟံၣ်ဖိဃီဖိဃုာ်ဒီး ပှၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ် လီၤထူလီၤယိာ်ဒီး မံမုာ်ဝဲလၢ ခရံာ်ပူၤဖဲ ၁၅ သီ လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ် ၂၀၂၂ နံၣ် အနံၤနှၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်လီၤမၢ်ဖးဒိၣ်လၢ ဟံၣ်ဖိဃီဖိဃုာ်ဒီး ပှၤမၤသကိးတၢ်ဒီးအီၤတဖၣ် အဂီၢ် ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်နှၣ်လီၤ.

ပပာ်လၤပာ်ကပီၤ သရၣ်ဒိၣ်စီၤလွဲဖီ လၢအမ့ၢ်ကညီခိၣ်နၢ်တဂၤလၢ အအဲၣ်အပှၤကလုာ် ဒီး ဟ့ၣ်လီၤအသး လၢာ်ဂံၢ်လၢာ်ဘါလၢကညီကလုာ်တၢ်ဘၣ်ဘျုးအဂီၢ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤ အပူၤအဃိနှၣ်လီ.

လၢ= ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် (လီၢ်ခၢၣ်သး)

တၢ်ပာ်လီၤကွၤ သရၣ်ဒိၣ်လွဲဖီအဒဲဟီၣ်ခိၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ
(Photo: KTG facebook page)

တၢ်ဂီၤ
ဘၣ်ထွဲသုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ်အတၢ်မၤအၢမၤသီအကလုာ်ကလုာ်

သုးမီၤစိရီၤအသုး ခးလီၤတၢ်လၢ Drone အဃိ သဝီဖိအဟံၣ်ဘၣ်ဟးဂီၤ ဖဲ ချၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၣ် မူကီၢ်ဆၣ် (လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ် ၁၄ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢ သဝီပူၤအဃိ ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲ ဒူဖိသဝီဖိဟံၣ်ဃီ ဖဲ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ ဘံလ့ကီၢ်ဆၣ် (လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ် ၁၁ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးတဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢ သဝီပူၤအဃိ ဘၣ်သံဝဲ သဝီဖိ ၂ ဂၤ (ပၣ်ဃှာ်ဖိသၣ် ၁ ဂၤ) ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲ ၂ ဂၤဖဲ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ဆၣ် (လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ် ၁၇ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုး ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်အဃိ ဘၣ်ဟးဂီၤဝဲတၢ်ဘါယွၤသရိာ် တဖျၢၣ် ဒီး တီၤဖှၣ်ကွိတဖျၢၣ် ဖဲ မုၢ်တြိၢ်ကီၢ်ရှၣ်၊ လူၤသီကီၢ်ဆၣ် (လါနိၣ်ဝ့ဘၢၣ် ၉ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် ဖဲလါအီးကထိဘၢၣ်တလါအတီၢ်ပူၤ နၣ်လီၤဟူးဂဲၤဝဲလၢ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ ကျဲၣ်ထိၣ်ကီၢ်ဆၣ်အပူၤ ဒီး မၤသံဝဲ ကမျၢ်ဖိ (၃) ဂၤ (လါအီးကထိဘၢၣ်၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢ သဝီပူၤအဃိ ဘၣ်သံဝဲ ကမျၢ်တဂၤ ဖဲ ချၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ မူကီၢ်ဆၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ (လါအီးကထိဘၢၣ် ၃၁၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် ခးနါစီၤကျိဖးဒိၣ်အဃိ ဘၣ်သံဝဲသဝီဖိတဂၤ ဒီး ဘၣ်ဒိဝဲတဂၤ ဖဲ ချၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ မူကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ (လါအီးကထိဘၢၣ် ၂၈ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် ဒွဲၣ်အူကွံာ်ဝဲ ကမျၢ်ဟံၣ် ၆ ဖျၢၣ်၊ ဖိၣ်ဃုာ်ဒီး သဝီဖိ ၂ ဂၤ ဖဲ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ ကျဲၣ်ထိၣ်ကီၢ်ဆၣ် (လါအီးကထိဘၢၣ် ၁၉ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် သုဝဲကဘီယူၤဒုးသုးဒီး ခးဟးဂီၤဝဲ သီခါဖှၣ်တဖျၢၣ်ဖဲ ဒူပျာ်ယာ်ကီၢ်ရှၣ်၊ ဝိၢ်ရှၣ်ကီၢ်ဆၣ် (လါအီးကထိဘၢၣ် ၆ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးတဖၣ် ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢ သဝီပူၤအဃိ ဘၣ်ဒိဝဲသဝီဖိ (၃) ဂၤအကျါ ပၣ်ဃှာ်ဒီး ဖိသၣ် (၁) ဂၤ ဖဲဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ဆၣ် (လါစဲးပထ့ဘၢၣ် ၂၄ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

ချၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ မူကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ကမျၢ်တဂၤ ဃိၢ်ဘၣ်ဝဲ သုးမီၤစိရီၤ အမ့ၣ်ပိၢ်အဃိ ဘၣ်သံဝဲနၣ်လီၤ (လါစဲးပထ့ဘၢၣ် ၂၂ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)

သုးမီၤစိရီၤအသုးတဖၣ် ခးသံဝဲသဝီဖိတဂၤ ဒီး ဒွဲၣ်အူဃှာ်ဒဲ ၂ ဖျၢၣ် ဖဲ ချၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှၣ်၊ မူကီၢ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ (လါအီးကထိဘၢၣ် ၂၂ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ်)